

SASTAMALAN KOULUTUSKUN- TAYHTYMÄN JA TYÖELÄMÄN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Marjut Ruissalo

Opinnäytetyö
Toukokuu 2014
Yrittäjyyden ja liiketoimin-
taosaamisen koulutusohjelma

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma
Ylempi AMK-tutkinto

RUISSALO, MARJUT:

Sastamalan koulutuskuntayhtymän ja työelämän välinen yhteistyö

Opinnäytetyö 45 sivua, joista liitteitä 1 sivua

Toukokuu 2014

Sastamalan koulutuskuntayhtymän (SASKY) toiminnan elinvoimaisuus edellyttää hyvien ja vakaiden työelämäyhteyksien luomista ja ylläpitämistä. Opinnäytetyön tavoitteena oli SASKYn työelämäyhteistyön kehittäminen ja tarkoituksena oli selvittää, millä tavalla SASKY voisi palvella työelämäyhteistyökumppaneitaan paremmin. Tähän pyrittiin saamaan vastaus suorittamalla teemahaastatteluja yrityksissä/organisaatioissa, joiden kanssa SASKY tekee yhteistyötä. Tutkimuksessa kerättiin tietoa siitä, minkälaista yhteistyötä SASKY tekee työelämän kanssa. Tutkimuksessa myös kartoitettiin työelämän edustajien kokemuksia yhteistyöstä SASKYn kanssa. Opinnäytetyön päätteeksi tuotettiin kehittämisideoita yhteistyön parantamiseksi.

Empiirisen tutkimuksen aineisto kerättiin kvalitatiivisen tutkimuksen avulla. Kvalitatiivinen haastattelututkimus toteutettiin kuudessa yrityksessä. Kaikki vastaajat tekivät aktiivista ja säännöllistä yhteistyötä SASKYn kanssa. Vastaajat olivat yrittäjiä tai muita työelämän edustajia.

Laadullisen tutkimuksen tuloksia voidaan tarkastella tapauskohtaisesti. Haastattelututkimuksen edetessä kävi ilmi, että kaikki vastaajat käsittelivät yhteistyön toteutumista avoimesti. Tutkimuksen tuloksista on huomattavissa yhteistyökumppanien mielipiteitten kuulemisen tärkeys. Tutkimuksen tuloksista voidaan päätellä, että yhteistyö on hyvin monipuolista ja sen laatu vaihtelee. Yksikään vastaajista ei halunnut lopettaa yhteistyötä ja kehittämisideoita tuotiin esille runsaasti.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että työelämä odottaa oppilaitokselta säännöllistä yhteydenpitoa ja näkyvyyttä. Liian usein yhteistyötä tehdään vain yhden henkilön kanssa, vaikka se voisi olla monialaista ja laajempaan kehittämiseen tähtäävää. Oppilaitosten tulisi olla aloitteentekijöitä ja tiedottaa aktiivisesti yhteistyömahdollisuuksista.

Asiasanat: yritys yhteistyö, työelämäyhteistyö, oppilaitos, työelämä

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Entrepreneurship and Business Competence
Master's Degree

RUISSALO, MARJUT:

Sastamala Municipal Education and Training Consortium Cooperating with Working Life

Bachelor's thesis 45 pages, appendices 1 page
May 2014

Sastamala Municipal Education and Training Consortium (SASKY) requires good and stable contacts with working life. The aim of this study was to develop cooperation with business and to determine how SASKY could serve the working life partners better. The aim was to get an answer by carrying out interviews in companies / organizations that collaborate with SASKY. The survey collected information on the kind of cooperation SASKY has with working life. The survey also asked the representatives of working life about their experiences of working with SASKY. Finally, the thesis also produced development ideas to improve cooperation.

The data for empirical research was collected by using qualitative methods. Qualitative interviews were carried out in six companies. All respondents had active and regular cooperation with SASKY. The respondents were self-employed or other representatives of working life.

The results of qualitative research can be examined case-specifically. During the interviews, it became clear that all respondents commented the cooperation freely. The results show how important it is to listen to partners. The results indicate that co-operation is very versatile, and the nature of it varies. None of the respondents wanted to discontinue co-operation, and a lot of development ideas were brought out.

The results of the study allow concluding that the working life expects regular communication and visibility of the educational institution. Too often the cooperation is carried out by one person only, even if it could involve many sectors and aim at broader development. Educational institutions should take the initiative and actively disseminate information on the opportunities for cooperation.

Keywords: cooperation with business, working life cooperation, educational institutions, workplace

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	SASTAMALAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTAJANA.....	7
3	OPPILAITOSTEN JA YRITYSTEN VÄLISTÄ YHTEISTYÖTÄ KOSKEVA AIKAISEMPI TUTKIMUSTIETO.....	11
3.1	Työelämäyhteistyön muodot.....	11
3.2	Oppilaitosten ja työelämän verkostoituminen	12
3.3	Työelämäyhteistyö osana aluekehittämistä	14
3.4	Opetusmenetelmien muuttaminen	16
3.5	Opettajankoulutuksesta potkua työelämäyhteistyön kehittämiseen.....	17
3.6	Innovaatiot osana työelämäyhteistyön toteuttamista	17
4	YRITYSTEN KOKEMUKSET YHTEISTYÖSTÄ SASTAMALAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN KANSSA.....	20
4.1	Haastattelututkimuksen toteuttaminen.....	21
4.2	Yhteistyömuodot.....	23
4.3	Haastateltavien kommentteja yhteistyömuodoista ja toiveita yhteistyön toteuttamiselle.....	24
4.4	Haastattelututkimuksen yrityskohtaiset tulokset.....	29
4.4.1	Partnos Oy/Vexve Group.....	29
4.4.2	Huittisten Satulinna Muoti ja Koti.....	31
4.4.3	Amandas Eye Oy	33
4.4.4	Mouhijärven Iltalakoti Oy.....	34
4.4.5	Refimex Machinery Oy.....	35
4.4.6	Mäntän Klubi Oy	37
4.5	Yhteenveto yritysten kommentteista.....	38
5	POHDINTA.....	40
5.1	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	40
5.2	Kehittämissideat	41
	LÄHTEET.....	43
	LIITTEET	45
	Liite 1. Teemahaastattelurunko	45

1 JOHDANTO

Koulutusorganisaatioiden haasteena ja strategisena tavoitteena on asiakaslähtöisemmän opetussuunnitelman kehittäminen ja toteuttaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2011–2016 linjataan, että opetussuunnitelmia olisi muutettava siten, että ne antaisivat nuorelle mahdollisimman monipuolisen pohjan tulevaan työhön.

Ammatillisten tutkintojen tulee perustua työelämän osaamistarpeisiin ja tutkintojärjestelmän tulee muodostaa selkeä ja johdonmukaisen kokonaisuus, joka tukee koko tutkinnon suorittamista, opintojen joustavaa suorittamista ja elinikäistä oppimista. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1, 39.)

Opetussuunnitelmien toteutuksen kehittäminen työelämälähtöiseen suuntaan auttaa nuoria saamaan tulevasta työstään realistisemmän käsityksen. Opiskelijoiden tulee saada jo opiskelujensa aikana oikeanlainen käsitys työelämän pelisäännöistä ja velvoitteista. Tähän päästään muokkaamalla opetussuunnitelmien toteutusten sisältöjä ja tekemällä tiivistä yhteistyötä työelämän kanssa opetuksen suunnittelussa. Työssäoppimisjaksot eivät riitä antamaan nuorille kokonaiskuvaa työelämästä. Niiden lisäksi opiskelijoille tulee suoda erilaisia vaihtoehtoja jo opiskelujen aikana tutustua työelämään.

Käsittelen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon liittyvässä opinnäytetyössäni Sastamalan koulutuskuntayhtymän (SASKY) työelämäyhteistyötä. Opinnäytetyön sisällössä kartoitetaan työelämän kokemuksia yhteistyöstä SASKYn kanssa. Tarkoituksena oli tarkastella yhteistyön nykytilaa ja tuottaa kehittämisideoita, miten koulutuskuntayhtymä voisi palvella yhteistyökumppaneitaan työelämästä paremmin. Opinnäytetyössä tuodaan esille yhteistyömalleja ja kuvataan niiden toteuttamista. Opinnäytetyössä käsitellään myös oppilaitos-työelämäyhteistyön tyypillisimpiä piirteitä. Opettajat ovat avainasemassa yhteistyön toteuttamisessa. Opettajilla on mahdollisuus muokata opetussuunnitelmien sisällöistä omaan kokemuspohjaansa liittyen hyvinkin erilaisia toteutuksia.

Julkisuudessa on jo pitkään keskusteltu siitä, että yritykset ovat huolissaan hyvän ja pätevän työvoiman saamisesta. Tähän liittyy monia uhkia. Nuorten syrjäytyminen ja erkaantuminen yhteiskunnasta aiheuttavat ongelmia. Sosiaaliset ongelmat on ratkaistava

ensiksi. Itsensä työllistäminen muuttuu vaatimusten kasvaessa entistä hankalammaksi. Miten koulut voivat vastata yrittäjien huoleen? Yhteistyötä työelämän kanssa tulee lisätä ja monipuolistaa.

Yrityksen ja oppilaitoksen välinen yhteistyö jää toteutumatta, mikäli yrittäjä kokee sen vievän hänen aikaansa, eikä hän saa käyttämälleen ajalle vastinetta. Opettajien ja kouluttajien merkitys työelämäyhteistyössä on olennaista, sillä usein juuri opettajat ovat aloitteentekijöitä ja yhteysverkkojen rakentajia. (Välijärvi 2000, 123-126.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan SASKYn ja työelämän välisen yhteistyön tämän hetkistä tilannetta, sekä miten yhteistyötä voitaisiin haastateltavien mielestä kehittää. Olisiko mahdollista löytää aivan uusia kanavia ja toimintatapoja? Suoritin haastattelututkimukset yrityksissä, jotta pääsisin riittävän syvälle haastateltavien ajatusmaailmaan. Teemahaastattelun kysymykset suunnittelin yhteistyössä yrityskehitysyhtiöiden kanssa.

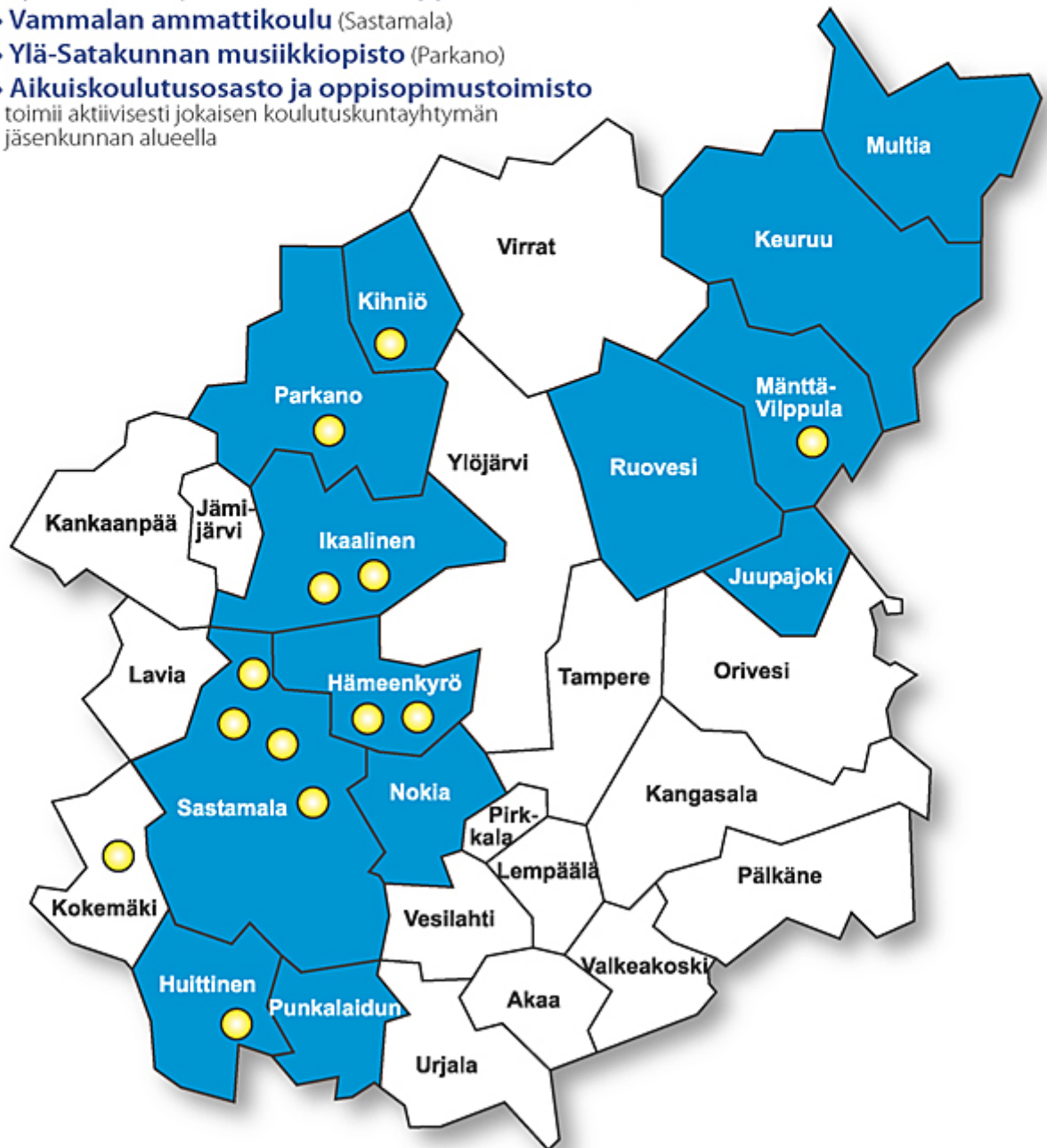
2 SASTAMALAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ OPINNÄYTETYÖN TOI- MEKSIANTAJANA

Valitessani yrityksiä opinnäytetyön haastattelututkimukseen, Sastamalan koulutuskuntayhtymään kuuluvat seuraavat oppilaitokset: Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto, Karhun kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitos, Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, Vammalan ammattikoulu ja Mäntän seudun koulutuskeskus. 1.1.2014 SASKYn ja Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymän (LPKKYn) fuusioitumisen myötä mukaan tulivat Ammatti-instituutti Iisakki, Ikaalisten kauppaoppilaitos, Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos sekä yleissivistävän koulutuksen yksikkö, johon kuuluvat Petäjä-opisto, Pirkanmaan aikuislukio ja Ylä-Satakunnan musiikkiopisto. Näiden lisäksi koulutuskuntayhtymään kuuluvat aikuiskoulutusosasto ja oppisopimustoimisto, joka toimii aktiivisesti koulutuskuntayhtymän jokaisen jäsenkunnan alueella. (SASKY 2014.)

Opinnäytetyön haastattelut suoritettiin ennen fuusiota. Vuoden 2014 alusta Sastamalan koulutuskuntayhtymän omistajakunnat ovat Huittinen, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Keuruu, Kihniö, Multia, Mänttä-Vilppula, Nokia, Parkano, Punkalaidun, Ruovesi ja Sastamala. (SASKY 2014.)

Oheisesta kuviosta (kuvio 1) näkyvät sekä omistajakunnat että oppilaitosten sijoittuminen maantieteellisesti. (Sastamalan koulutuskuntayhtymä. Kuntayhtymän jäsenkunnat 2014.)

- **Ammatti-instituutti lisakki** (Hämeenkyrö, Osara, Parkano)
- **Huittisten ammatti- ja yrittäjäopisto** (Huittinen, Kokemäki)
- **Ikaalisten kauppappilaitos**
- **Ikaalisten käsi- ja taideteollisuusoppilaitos** (Ikaalinen, Kihniö)
- **Innovaatiokeskus Voimarinne** (Sastamala)
- **Karkun kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitos** (Sastamala)
- **Mäntän seudun koulutuskeskus**
- **Petäjä-opisto** (Parkano, Kankaanpää)
- **Pirkanmaan aikuislukio** (Parkano)
- **Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitos** (Sastamala)
- **Vammalan ammattikoulu** (Sastamala)
- **Ylä-Satakunnan musiikkiopisto** (Parkano)
- **Aikuiskoulutusosasto ja oppisopimustoimisto**
toimii aktiivisesti jokaisen koulutuskuntayhtymän jäsenkunnan alueella

KUVIO 1. Sastamalan koulutuskuntayhtymän omistajakunnat sekä toiminta-alue ja oppilaitokset

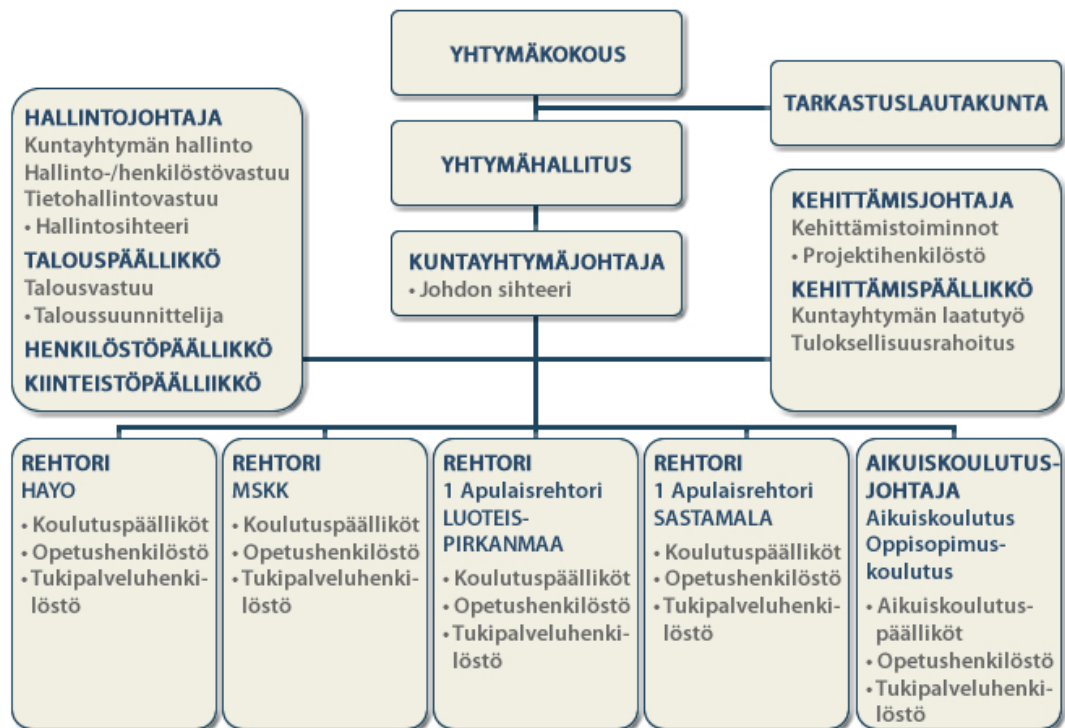
Ammatillisella nuorisoasteella on yhteensä noin 3100 opiskelijaa. Ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijamäärä on noin 175 opiskelijatyövuotta, oppisopimuskoulutuksen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärä on noin 250 opiskelijatyövuotta ja lisäkoulutuksen opiskelijamäärä on noin 320. Henkilöstöä on noin 650, joista opetushenkilöstön osuus on noin 75 %. (SASKY 2014.)

Koulutuskuntayhtymän tehtävä on ylläpitää, kehittää ja järjestää peruskoulutuksen jälkeen annettavaa toisen asteen tai kolmannen asteen koulutusta, kursseja, aikuis-koulutusta ja oppisopimusta. Opetusta annetaan seuraavilla koulutusaloilla: matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla, tekniikan ja liikenteen alalla, kulttuurialalla, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla, luonnontieteiden alalla sekä luonnonvara- ja ympäristöalalla. (SASKY 2014.)

Kuntayhtymän laaja maakunnallinen vaikutusalue mahdollistaa kuntayhtymä- ja oppilaitoskohtaisen koulutuksen suunnittelun niin, että kunkin oppilaitoksen alueen työvoima- ja koulutustarpeet voidaan ottaa huomioon. Ennakoinnin kehittäminen omistajakuntien sekä työ- ja elinkeinoelämän kanssa keskustelemalla on oleellisessa asemassa koulutuspaikkojen ja -alojen suuntaamisen suunnittelussa. (SASKY 2014.)

Kuntayhtymän ylimpänä päättävänä elimenä toimii yhtymäkokous. Kuntayhtymäkokouksessa on edustus jokaisesta omistajakunnasta. Kuntayhtymäkokous vastaa kuntayhtymän toiminnan organisoinnista ja johtamisesta. Koulutuskuntayhtymä muodostuu seuraavista tulosalueista: oppilaitokset, kehittämistoiminnot, tukipalvelutoiminnot sekä aikuiskoulutusosasto ja oppisopimustoimisto. (SASKY 2014.)

Kuntayhtymän nykyinen organisaatorakenne on esitetty kuviossa 2. Kuntayhtymän organisaatorakenne muuttui alla olevaksi 1.1.2014 alkaen. (Sastamalan koulutuskuntayhtymä. Organisaatiokaavio 2014.)

KUVIO 2. Sastamalan koulutuskuntayhtymän organisaatio

3 OPPILAITOSTEN JA YRITYSTEN VÄLISTÄ YHTEISTYÖTÄ KOSKEVA AIKAISEMPI TUTKIMUSTIETO

3.1 Työelämäyhteistyön muodot

Koulun ja yritysten välistä yhteistyötä voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Yhteistyön muodot riippuvat kouluasteesta ja yhteistyön aktiivisuus on usein sidoksissa opettajan omiin verkostoihin.

Yleisimpiä yhteistyömuotoja työelämän ja koulun välillä ovat opintokäynnit, kummi- ja nimikkoluokat, kesätyöt, oppisopimuskoulutus, ammattitaitokilpailut, yhteistyö messujen ja näyttelyiden merkeissä, välineapu sekä työelämän edustajien toimiminen koulussa tuntiopeettajina tai koulujen johtokunnissa. Muita yhteistyön mahdollisuuksia ovat muun muassa avoimien ovien päivät, henkilökohtaiset kontaktit, kerhotoiminnan tukeminen, kilpailut, palkinnot ja stipendit, kone- ja laitelahjoitukset, leirikoulu yhteistyö, miniyri-tystoiminta, oppilasesitykset yritysten tilaisuuksissa, oppimateriaaliyhteistyö, retket ja matkat, henkilöstölehden sivun toimittaminen, vanhempainillat sekä yhteiset luento- ja koulutustilaisuudet. (Väljærvi 2000, 128.)

Ammatillisella toisella asteella yleisimpiä yhteistyön muotoja ovat näytöt ja niihin liit-tyvä suunnittelutyö, työssäoppiminen, yritysten ja oppilaitosten yhteiset laitteet ja laite-hankinnat ja tätä myötä yleistyvät yritysten tarjoamat oppimisympäristöt, työelämän tarjoamat tilaustyöt ja alihankintatyöt opiskelijaryhmille, opetuksen kehittämiseen liit-tyvät ESR-projektit ja opettajien työelämäjaksot. Yhteistyötä syntyy myös henkilökoh-taisten kontaktien ja tuttavuuksien kautta ja toiminnasta erilaisten järjestöjen kuten yrit-täjien, kauppakamarien ja työntekijäjärjestöjen kanssa.

Nivala (1996) esittää Oppilaitosten ja pkt-yritysten välinen yhteistyö – julkaisussaan mallin tapahtumaketjusta, jonka punaisena lankana on opiskelijan sitouttaminen yhteis-työyritykseen koko opiskelun ajaksi. Oleellista tässä yhteistyössä on, että opiskelija si-toutuu yhteen yritykseen heti opintojensa alussa; yritys ja opiskelija sopivat tavalla tai toisella, että yhteistyötä tehdään koko opintojen ajan. Kontaktihenkilöiden rooli on tässä vaiheessa hyvin tärkeää, sillä nuori opiskelija pitää istuttaa yrityksen ”housuihin”. Kun opiskelija toimii opiskelujensa ajan yhden yrityksen kanssa yhteistyössä, on selvää, että

hänenstä kasvaa ajan mittaan yrityksen asiantuntija ja työntekijä. Tällaisessa pitkäjänteisessä yhteistyössä on huomioitava, että myös yritys motivoituu tukemaan opiskelijaa ja sillä on osaamistaitojen karttuessa halu palkata nuori opiskelujen jälkeen yritykseen töihin. Palkkaus ei ole oletamus, mutta hyvin todennäköinen vaihtoehto siinä vaiheessa, kun yritys haluaa rekrytoida lisää työntekijöitä.

Yhteistyön myötä opiskelijoille tarjoutuu aiempaa parempi mahdollisuus yhdistää teoretietämystään aitoihin käytännön tilanteisiin muun muassa kehittämistehtävien ja käytännön harjoittelun avulla. Koulutuksen ja työelämän tiiviin yhteistyön kautta he pääsevät osaksi työelämän verkostoja jo opintojensa aikana. Tällä verkostoitumisella voi olla keskeinen sija opintojen jälkeisessä työllistymisessä. (Töytäri-Nyrhinen 2009, 118.)

Niemen Tehtaat Oy:n toimialajohtaja Tuija Salmen (2014) mukaan yritys on tehnyt koulutusyhteistyötä SASKYn kanssa kymmeniä vuosia. Yritys saa yhteistyöstä tuoreita ideoita ja näkemystä, myöhemmin osaavia työntekijöitä.

3.2 Oppilaitosten ja työelämän verkostoituminen

Ennen oppilaitokset kouluttivat valmiita ”tuotteita”, jotka työelämä otti vastaan. Nykyään työelämä ja koulutus käyvät aiempaa vilkkaampaa ja jatkuvaa vuoropuhelua sekä lähestyvät toisiaan. Yritykset saavat mahdollisuuden osallistua koulutuksen kehittämiseen tekemällä yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Samalla ne voivat antaa tietoa siitä, mitä koulutukselta käytännössä odotetaan. (Välijärvi 2000, 127.)

Taitava Keski-Suomi –hankekokonaisuudessa (Tynjälä, Nikkanen, Volanen & Valkonen 2005) selvitettiin minkälaista yhteistyötä opettajat tekevät eri tahojen kanssa. Taitava Keski-Suomi –hankekokonaisuus muodostui joukosta kehittämishankkeita, joita yhdisti pyrkimys ammatillisen koulutuksen laadun ja arvostuksen kohottamiseen sekä työelämäyhteyksien kehittäminen.

Selvityksessä kävi ilmi, että kaikista opettajista:

- 94% keskustelee oman yksikkönsä kollegoidensa kanssa työhönsä liittyvistä asioista

- 88% on suunnitellut opetustaan yhdessä muiden opettajien kanssa
- noin 80% on käynyt tutustumassa alueensa työpaikkoihin
- 76% ilmoittaa, että hänellä on laaja yhteistyöverkosto
- 74% ilmoittaa, että hänellä on paljon kontakteja oppilaitoksen ulkopuolelle
- 68% kertoo, että hänellä on kontakteja myös muihin kuin oman alan ihmisiin
- yli puolet keskustelee myös muiden kuin oman yksikön kollegoiden kanssa työstään
- yli puolet osallistuu usein työryhmiin, joissa tapaa uusia ihmisiä eri aloilta
- puolet opettajista on yhteydessä työpaikkoihin, jotka ovat yksikön yhteistyökumppaneita
- puolet on suunnitellut opetusta yhdessä opiskelijoiden kanssa
- 43% ilmoittaa, että työpaikoilta on käynyt vierailijoita yksikön kokouksissa
- 37% ilmoittaa, että työpaikat ovat yhteydessä opettajaan
- 35% on suunnitellut opetustaan yhdessä työpaikkojen edustajien kanssa
- 38% on käynyt työpaikoilla opastamassa työpaikkaohjaajia
- kolmannes on toiminut kouluttajana työelämän edustajien koulutustilaisuuksissa
- kolmannes ilmoittaa, että työpaikoilta on käynyt vierailijoita opetustilanteissa
- 27% on toiminut kouluttajina opettajien koulutustilaisuuksissa

(Tynjälä, Nikkanen, Volanen & Valkonen 2005, 49.)

Vastausten perusteella opettajien kollegiaalinen yhteistyö näyttää hyvin vilkkaalta. Valtaosa vastanneista opettajista suunnittelee työtään yhdessä kollegoiden kanssa ja pitää yllä laajoja verkostoyhteyksiä. Yhteydet työpaikkoihin ovat vähäisempiä. Vain kolmannes opettajista on suunnitellut opetustaan yhdessä työpaikkojen edustajien kanssa. (Tynjälä, Nikkanen, Volanen & Valkonen 2005, 49.)

Opettajien rooli yhteistyön toteuttajana on varsin keskeinen, koska he vastaavat pääasiassa ammattiin opiskelevan oppimisprosessin kokonaissuunnittelusta. He ratkaisevat pitkälti sen, miten työelämäyhteistyö kytketään opintokokonaisuuden opetukseen oppilaitoksessa ja miten esimerkiksi työelämäjaksolle valmentaminen ja työssäoppimisjaksojen suunnittelu toteutuu. Jotta opettaja pystyy näin toimimaan, hänen työelämäntuntemuksensa tulee olla ajan tasalla, hänen on käytävä vuoropuhelua työpaikkaohjaajien kanssa ja tunnettava alueensa työpaikat oppimisympäristöinä. (Eerola & Majuri 2006, 17.)

Opettajan pedagoginen osaaminen laajenee ja ulottuu myös työelämän kehittämishankkeiden organisointiin ja työelämässä toimivien asiantuntijoiden ja ammattiosaajien kouluttamiseen. Opettajat seuraavat aktiivisesti oman alansa tutkimustiedon kehittymistä, tuovat työelämän tietoisuuteen uusinta tietoa ja näyttäytyvät näin työelämäsuhteissa enemmän tiedon kuin taidon kehittäjinä. (Töytäri-Nyrhinen 2009, 93.)

Taitava Keski-Suomi –hankekokonaisuuden tutkimustulokset osoittavat, että työpaikoilla kaivataan oppilaitosten suunnalta entistä aktiivisempaa yhteydenpitoa ja yhteistyötä. Nimenomaan oppilaitokset nähdään tässä aloitteentekijöinä yhteistoimintaa ja verkostoja virittävänä ja rakentavana osapuolena. Yhteistyön lisäämistä tarvitaan myös oppilaitosten sisällä ja niiden välillä. Yhteisten aineiden opetuksen kytkeminen ammattiopeutukseen ja työssäoppimiseen on tärkeä kehittämiskohde ja edellyttää ammattiaineiden ja yhteisten aineiden opettajien yhteistyön lisäämistä. Myös koulutusalojen ja toimialojen välisen vuorovaikutuksen lisääminen on tärkeää hyvien käytäntöjen levittämisen kannalta.

Vexven hallituksen puheenjohtajan, Jarmo Niemisen (2014), mukaan SASKY pyrkii konkreettisesti vastaamaan yritysten todellisiin tarpeisiin. SASKYn ja alueen teollisuuden yhteistyö hyödyttää kaikkia osapuolia, koulua, yrityksiä ja ennen kaikkea opiskelijoita.

3.3 Työelämäyhteistyö osana aluekehittämistä

Nuorten tulee pystyä selviytymään muuttuvassa yhteiskunnassa. Työelämälähtöinen koulutus antaa tähän eväitä. Työelämäyhteyksiensä vuoksi opiskelija jää usein sille paikkakunnalle, missä hän on suorittanut tutkintoon sisältyvän lopputyön. Korrelaation näiden asioiden välillä on suuri. (Suomen Yrittäjät ja Suomen Kuntaliitto 2001, 14.)

Aiempi työelämän ja koulutuksen välisestä yhteistyöstä kertova tutkimustyö huomioi yhteistyön tekemisen aluekehittämisen kannalta tärkeänä seikkana. Koulutusorganisaatioiden ja yritysten yhteistyöstä tehdyt tutkimukset korostavat tiiviin yhteistyön olevan edellytys monipuoliselle osaamiselle. Oppilaitokset haluavat kuulla yrityksiä ja yrityk-

set haluavat antaa oman panoksensa kehittämistyössä. Koulutus ei saa olla liian kapealaista.

Yhteistyö kuntien ja yritysten välillä on lisääntynyt. Uusia yhteistyömuotoja on syntynyt esimerkiksi elinkeinopoliittisessa ohjelmatyössä ja koulutuksessa. Yhteistyötä tehdään mm. alueen vetovoiman lisäämiseksi. Kunnan, yrittäjien ja oppilaitosten avoin ja pitkäjänteinen yhteistyö on tärkeää alueen kokonaisvaltaisessa kehittämisessä. (Suomen Yrittäjät ja Suomen Kuntaliitto 2001, 15.)

Elinkeinoelämä asettaa työvoiman saamiseksi keskeiset tavoitteet: elinkeinoelämän ja oppilaitosten yhteishankkeet, osaavan työvoiman pulasta kärsivien alojen vetovoimaisuuden lisääminen sekä työssäoppimisen kehittäminen.

Monessa kunnassa yrittäjät ovat mukana elinkeinopoliittisessa kehittämistyössä esimerkiksi toimimalla kunnanhallituksissa ja erilaisissa kuntien ja yritysten yhteisissä kehittämissäryhmissä. Paikallisten yrittäjyhdistysten ja kuntien välillä vallitsee säännöllinen yhteydenpito. (Suomen Yrittäjät ja Suomen Kuntaliitto 2001, 15–16.)

Koulutuksen ja työvoimatarpeen kohtaamisongelmaa on pyritty rakentamaan esimerkiksi Vaasassa siten, että Vaasan kaupunki asetti yritysten työvoimatarpeen kartoitustyötä varten erityisen työryhmän, jolle yritykset esittivät työtehtävien vaatimat koulutustarpeet. Oppilaitokset ovat vastanneet yritysten toiveisiin laatiessaan opetusohjelmiaan. Lahdessa työvoimatoimisto jalkautui työväliystehtävässään kiertämällä alueen yrityksiä ja tiedustelemalla näiden työvoima- ja koulutustarpeita. (Suomen Yrittäjät ja Suomen Kuntaliitto 2001, 13.)

Tampereen ammattikorkeakoulussa talouden ja hallinnon koulutusohjelmassa tehdyssä opinnäytetyöhön (2001) liittyvässä haastattelussa osa opettajista pohti, pitäisikö opinnoissa olla mahdollisuus erikoistua enemmän. Erikoistumista perusteltiin sillä, että yritykset tarvitsevat erikoistuneita työntekijöitä. Yrityshaastattelut antoivat kuitenkin selvän käsityksen, että erikoistuminen ei ole tärkeää, vaan opintojen pitäisi antaa riittävät tiedot ja monipuolinen näkemys kaupan alan opinnoista. Opintoja suunniteltaessa olisi huomioitava yritys näkökulma ja tämän takia kaikkien opiskelijoiden olisi hyvä opiskella tarpeeksi laaja, pakollinen opintokokonaisuus. Suuntaavissa vaihtoehtoisissa opin-

noissa valikoima voisi olla laaja-alaisempi, jolloin opiskelija voisi valita esimerkiksi lisää opintojaksoja.” (Kaunisto, Paakkari & Pelkonen 2001.)

3.4 Opetusmenetelmien muuttaminen

On selvää, että perinteinen luokkaopetus ei valmista nuoria riittävästi nyky-yhteiskuntaan. Työtehtävät ovat muuttuneet rutiinistyöstä projektiluontoiseksi työskenteleksi. Työ kuin työ vaatii oma-aloitteisuutta, yhteistyötaitoja ja verkostoitumista. Oppikirjalähtöinen, pulpetteihin sidottu opetus ei ole enää tätä päivää. Kouluihin perustetaan erilaisia oppimisympäristöjä ja yrittäjyysopintoja kehitetään. Kehittäminen ei ole vain muutaman opettajan tehtävä, vaan työhön tulisi tarttua laajemminkin. Yritysten kanssa tehtävä yhteistyö lisääntyy. Yritysten mukaan saaminen erilaisiin hankkeisiin ja kehittämisprojekteihin tuo aitoja asiakastöitä ja yrittäjän tai työelämän edustajien näkökulman opiskelijoille.

Seuraava askel kohti muuttuvaa työelämäyhteistyötä on muuttoa edeltävän lukuvuoden yhteiset opintojaksopilotit, joissa harjoitellaan yhteistyötä yhdistämällä järkevällä tavalla opintojaksoja ja hakemalla työelämästä niihin sopivat kehittämishankkeet. Tämä on monelle opettajalle ensi askel kohti tiiviimpää ja monimuotoisempaa yhteistyötä elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kanssa. (Töytäri-Nyrhinen 2009, 150.)

Kauniston, Paakkarin ja Pelkosen (2001) tutkimuksen mukaan työelämän edustajat korostivat tiimityötaitojen hallitsemista ja pitivät hyvänä, että opintosuunnitelmaan on sisällytetty näiden taitojen opiskelu ja monipuolinen hyödyntäminen. Opettajat pitivät tiimityötaitoja ja harjoituksia hyvänä keinona tuoda käytännönläheinen ajattelutapa opetukseen. Opiskelijat suosivat luentoja, yrityksille tehtäviä harjoitustöitä ja case-tehtäviä parhaimpina opetusmenetelminä. He toivoivat enemmän käytännönläheisyyttä opintoihin yrityksille tehtävien projektien ja case-tehtävien kautta.

Väljärven (2000) mukaan kaikki opettajat eivät ole valitettavasti tiedostaneet mahdollisuutta, että työelämäyhteistyötä voi syntyä kaikkien oppiaineiden kautta. Työelämän kanssa tehtävä yhteistyö kuuluu jokaisen opettajan oikeuksiin. Niin opettajille kuin työelämälle kuuluu vastuu yhteistyön järjestämisestä ja ylläpitämisestä. Sekä yrityksissä

että oppilaitoksissa yhteistyö on jäänyt liialti satunnaisten henkilökontaktien ja yksittäisten henkilöiden oman aktiivisuuden ja viitseliäisyyden varaan.

3.5 Opettajankoulutuksesta potkua työelämäyhteistyön kehittämiseen

Koulutuksella on avainasema tulevaisuuden rakentamisessa, minkä vuoksi opettajien ja oppilaitosten pitää olla edelläkävijöitä, suunnannäyttäjiä ja yksilöiden kehittymisen tukijoita. Opettajien ja kouluttajien merkitys työelämäyhteistyössä on olennaista, sillä usein juuri opettajat ovat aloitteentekijöitä ja yhteysverkkojen rakentajia. (Väljærvi 2000, 123-126.)

Opetuksen muuttuminen merkitsee, ettei opettaja voi tulevaisuudessa enää erikoistua tiettyyn aihealueeseen. Opettajan rooli on muuttunut perinteisestä opettajasta ohjaajaksi ja verkostojen punojaksi. Opettajien myös odotetaan ottavan entistä enemmän osaa työyhteisönsä yhteisten asioiden hoitamiseen.

OECD:n Educational Policy Analysis –raportin mukaan näköpiirissä ei ole mitään, mikä vähentäisi tulevaisuudessa opettajan roolin merkitystä. Tämän merkitsee sitä, että kaikkien opettajien on sitouduttava taitojen ja asenteidensa uudistamiseen, jotta koulut voisivat vastata edessä oleviin haasteisiin. (Väljærvi 2000, 75.)

Opettajankoulutusta voitaisiin kehittää siten, että siinä tuotaisiin esille erilaisia koulun ja yritysten yhteistyötapoja. (Väljærvi 2000, 129.)

3.6 Innovaatiot osana työelämäyhteistyön toteuttamista

Pienet ja keskisuuret yritykset ovat merkittäviä työllistäjiä. Toisaalta työpaikat voivat lisääntyä vain innovaatioiden kautta. Innovaatioita syntyy juuri silloin, kun uutta tietoa on saatavilla, ja työntekijöillä on mahdollisuus innovaatioiden toteuttamiseen. Keskeiseksi kysymykseksi nouseekin siis, miten pienet ja keskisuuret yritykset pystyvät kovassa kilpailussa huolehtimaan omasta tiedonhankinnastaan ja osaamistasosta sekä niiden kehittämisestä. Tämän perusteella on syntynyt uutta tietoa pkt-yritysten ja oppilaitosten yhteistyön kehittämiseksi. Miten päästään innovaatioyhteistyöhön ja mitä innovaatioyh-

teistyön kehittäminen on pkt-yritysten näkökulmasta. Miten yritykset voivat tulevaisuudessa hyödyntää paremmin oppilaitoksia omassa innovaatiotoiminnassaan, ja ottaa opiskelijoita mukaan kehittämisprojekteihin.

Teknologiadiffuusiotutkimuksen tulokset jo vuosilta 1992–1994 antavat tukea oppilaitosten ja yritysten välisen yhteistyön kehittämisen tarpeellisuudesta ja myös sen tulokellisuudesta. Keskeisimmät näkökohdat ja edellytykset yhteistyön kehittämiseksi ovat keskinäisen viestinnän ja vuorovaikutuksen voimakas lisääminen. Yhteistyöhön on niin yrityksen kuin oppilaitoksenkin johdon näyttävästi ja uskottavasti sitouduttava. Yhteistyö oppilaitoksen ja yrityksen välillä on rakennettava pitkäjännitteiseksi prosessiksi, jossa onnistumiset palkitaan ja epäonnistumiset sallitaan. Tällaista yhteistyötä, jonka perustana on syvälinen keskinäinen luottamus, voidaan kutsua oppilaitoksen ja yrityksen innovaatioyhteistyöksi. (Nivala 1996.)

Nivalan (1996) mukaan oppilaitokset ovat kehittäneet työelämäyhteyksiään. Näiden luonne on kuitenkin passiivinen, joka tarkoittaa lähinnä sitä, että työelämäyhteydet palvelevat lähinnä opetusta ja oppimista (harjoittelu, työelämään tutustumiset, kummiyritykset jne.). Oppilaitoksen ja yrityksen innovaatioyhteistyöllä tarkoitetaan aktiivista oppilaitoksen työelämäyhteyttä, jolla pyritään suuntaamaan oppilaitoksen voimavaroja yritysten kehittämiseen.

Pkt-yritysten innovaatiotoiminnassa on sijaa ja tarvetta erityyppisten oppilaitosten palveluille. Ammattikorkeakoulujen lisäksi pkt-yrityksiä ammatillisesti lähellä olevia oppilaitoksia ovat teknillisten oppilaitosten ohella kauppaoppilaitokset, käsi- ja taideteolliset oppilaitokset, aikuiskoulutuskeskukset sekä ammattioppilaitokset. (Nivala 1996.)

Yrityksillä on monia sidosryhmiä. Perinteisestä sidosryhmäajattelusta puuttuvat oppilaitokset. Oppilaitosten rooli on nähty lähinnä työvoiman ja työntekijöiden koulutuksessa. Toisaalta oppilaitokset eivät ole seuranneet liioin valmistuneiden työllistymistä. Oppilaitosten mittareina ovat olleet opiskeluaikaan sidotut määrälliset tavoitteet.

Nivalan (1996) mukaan innovaatioyhteistyön perusta on siinä, että oppilaitokset kiinteyttävät suhteitaan yrityksiin tavoitteenaan osallistua yrityksen sisäisiin kehittämisprosesseihin suoraan. Kun oppilaitokset pääsevät näin suoraan tekemisiin yritysten strategisten kehittämishankkeiden kanssa, oppilaitokset varmistuvat opetuksensa ja asiantun-

temuksensa oikeasta suunnasta ja tasosta. Toisaalta yritykset saavat käyttöönsä oppilaitoksissa olevat mittavat kehitysresurssit. Kun tällaisissa kehittämishankkeissa oppilaitosten opiskelijat ovat syvällisesti mukana, opiskelijat jo opiskeluaikanaan kasvavat ”yritysten miehiksi ja naisiksi” ja voivat jatkaa työsuhteitaan yhteistyöyrityksissä heti opiskelun päätyttyä.

Oppilaitosten päätehtävänä on palvella opiskelijoita. Tämä on muistettava myös innovaatioyhteistyötä harjoitettaessa. Innovaatioyhteistyön perusrakenteet säilyvät oikeina, kun yhteistyöhön alusta pitäen kiinnitetään mukaan opiskelijoita. Tällöin innovaatioyhteistyö voidaan oppilaitoksessa nähdä myös yhtenä opetusmenetelmänä. (Nivala 1996, 53.)

Opiskelijat tulisi nähdä kehittämispotentiaalina, jota voitaisiin hyödyntää laajemmin innovaatioyhteistyön avulla. Yhteistyö tuottaa hyötyjä kaikille osapuolille – niin yrityksille, opiskelijoille, opetukselle kuin laajemmin ajateltuna kansantaloudellekin. Hyvällä oppilaitoksen ohjauksella opiskelijat ovat edullinen ja innovatiivinen voimavara yrityksille. Yhteistyön toteutuminen vaatii kuitenkin jämäkkää otetta ja yhteistyön suunnitelmallisuutta oppilaitoksen ja yritysten välillä. (Nivala 1996, 53.)

Oleellista yhteistyössä on, että opiskelija sitoutuu yritykseen jo opintojen aloitusvaiheessa ja yhteistyötä tehdään erilaisten mallien, kuten työssäoppimisjaksot ja projektit, aikana. Aloitusvaiheessa on keskityttävä hyvään perehdyttämiseen ja kuvattava aiottu yhteistyö selkeästi opiskelijalle. On korostettava, että opiskelijalla on mahdollisuus osallistua yrityksessä tapahtuviin kehittämisprosesseihin ja osoittaa näin osaamisensa yrityksen työpanoksessa. Riippumatta kuitenkin siitä, miten paljon opiskelijasta on ollut hyötyä yritykselle, hän on saanut aitoa kokemusta työelämäyhteistyötä ja kenties ongelmia ratkottavakseen. Nämä kokemukset auttavat opiskelijaa omalta osaltaan löytämään paikkansa yhteiskunnassa.

4 YRITYSTEN KOKEMUKSET YHTEISTYÖSTÄ SASTAMALAN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄN KANSSA

SASKY tekee monimuotoista ja laajaa työelämäyhteistyötä. Opinnäytetyötä varten tehtyjen haastattelujen perusteella sen voi todeta olevan hyvin henkilösidonnaista ja perustuvan luottamukseen. ”Yhteistyön täytyy olla helppoa ja paikallista, paikallisuus täytyy muistaa tässä hommassa.” Yhteistyö kaikkien tutkimuksen kohteena olevien työelämän edustajien kanssa on ollut pitkäaikaista ja toistuvaa. Kaikki haastateltavat kertoivat myös ideoita yhteistyön kehittämiseksi, eikä kukaan halunnut lopettaa olemassa olevaa yhteistyötä. ”Toimiva työelämäyhteistyö mitataan euroissa.”

Teknikum Yhtiöiden toimitusjohtaja Juha Martikaisen (2014) mukaan SASKY ja Teknikum Yhtiöt ovat tehneet pitkään yhteistyötä kumialan koulutuksen vetovoiman lisäämiseksi järjestämällä yhteisiä tiedotus- ja keskustelutilaisuuksia nuorisoasteella ja aikuiskoulutuksessa. – Hakijoiden saaminen kumialan koulutukseen on yhteinen intressimme. Tämän lisäksi SASKY tukee Teknikumin omaa toimintaa osaamisen kehittämisessä, sanoo Martikainen. – Vuosi sitten perustimme SASKYn johdolla Teknikumin koulutusryhmän, joka opiskelee työn ohessa kumialan ammattitutkintoa oppisopimuksella. Kaksivuotisessa koulutuksessa on 18 työntekijäämme. Koulutussisällöt räätälöitiin yrityksen strategisten linjausten mukaisesti, ja kouluttajina käytetään osittain Teknikumin omaa henkilökuntaa. Tavoitteena on osaamisen kehittäminen siten, että työntekijät kykenevät työskentelemään monitaitoisesti tuotannon eri osastoilla. Toinen tuore esimerkki on erityisammattitutkintoon tähtäävä koulutus yrityksen esimiehille ja muille avainhenkilöille. Myös tämän koulutuksen sisällöt on rakennettu Teknikumin strategisten tavoitteiden pohjalta. Yritystaloutta ja henkilöstöjohtamista käsitellään osallistujien mukaan joko tuotannon tai myynnin näkökulmasta. Yhteistyö ulottuu myös päiväkohtaisia koulutuksia laajemmalle. SASKYn ostamalla käytetyllä koepaperikoneella tutkitaan Teknikumin tiloissa luonnonkuitukomposiitin valmistusta. Mukana yhteistyössä on tutkimus- ja kehitysyhtiö Elastopoli Oy, joka voi tulevaisuudessa valmistaa koneella tehdystä märkärainasta granulaattia Teknikumin uusien tuotteiden raaka-aineeksi. Hanke on hyvä osoitus siitä, kuinka yhteistyöllä voidaan valmistautua tulevaisuuteen.

4.1 Haastattelututkimuksen toteuttaminen

Haastattelut tehtiin kuudessa yrityksessä. Laadullisen tutkimuksen tutkimusjoukon määrästä johtuen kehittämistyöni tuloksista ei voi tehdä yleisiä johtopäätöksiä, vaan aihetta tulee tarkastella tapauksittain.

Tapaustutkimus on nimensä mukaisesti tutkimustyyppi, jossa pysytään vain muutamassa, mahdollisesti vain yhdessä havaintoyksikössä. Tapaustutkimukseen ryhdytään, kun halutaan tietoa erityistapauksista, esimerkiksi pedagogisesti harvinaisista tapauksista tai silloin kun tutkimusongelmat ovat luonteeltaan kokonaisvaltaisia, urauurtavia tai syvälle luotaavia. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 58.)

Haastateltavien määrä riippuu aina tutkimuksen tarkoituksesta. Jo tutkimussuunnitelmassa kerrotaan pääpiirteittäin, mitä aiotaan tutkia, keneltä tietoja hankkia ja miksi tarvitaan näitä tietoja. Kannattaa harkita huolellisesti, miten monta henkilöä tai ryhmää valitaan tutkimuksen kohteeksi. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 58.)

Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä mahdollistaa haastattelun aiheiden rajaamisen. Teemahaastattelun yhteydessä on myös mahdollista havainnoida haastateltavan käyttäytymistä keskustelun aikana.

Teemahaastattelua käytettäessä on suunnitteluvaiheen tärkeimpiä tehtäviä haastatteluteemojen suunnittelu. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 66.) Teema-alueiden pohjalta haastattelija voi jatkaa ja syventää keskustelua niin pitkälle kuin tutkimusintressit edellyttävät ja haastateltavan edellytykset ja kiinnostus sallivat. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 67.)

Teemahaastattelun luonteeseen kuuluu, että myös tutkittava – eikä vain tutkija – toimii tarkentajana. Se, miten jokin ilmiö konkretisoituu tutkittavan maailmassa ja hänen ajatuksissaan, riippuu juuri tutkittavasta ja hänen elämäntilanteestaan. Tutkijan valitsemien teema-alueiden tulisi olla niin väljiä, että se moninainen rikkaus, joka tutkittavaan ilmiöön yleensä todellisuudessa sisältyy, myös mahdollisimman hyvin paljastuu. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 66-67.)

Aina havainnoijan ulkopuolisuus ei välttämättä ole tutkimuksen kannalta huono asia; vieraille henkilölle saatetaan kertoa arkaluontoisista asioista helpommin kuin tutulle.

(Eskola & Suoranta 2005, 101.) Lisäksi haastattelun etuihin kuuluu, että haastattelija voi samalla toimia myös havainnoitsijana, eli muistiin voidaan kirjoittaa paitsi *mitä* sanotaan myös *miten* sanotaan (Tuomi & Sarajärvi 2002, 76.)

Olin haastateltaviin henkilöihin yhteydessä ensimmäisellä kerralla joko sähköpostitse tai kasvotusten. Tässä yhteydessä kerroin opinnäytetyöni aiheesta, tarkoituksesta ja toteutustavasta. Kaikki haastateltaviksi valitsemani henkilöt suostuivat tehtävään. Tein haastattelut tutkittavien työpaikalla, yrityksessä tai kotona. Nauhoitin haastattelut.

Haastattelu voidaan järjestää esimerkiksi haastateltavan kotona, tutkimuslaitoksessa tai muussa julkisessa tilassa, haastateltavan työpaikalla, koulussa tai vapaamuotoisessa paikassa, esimerkiksi kahvilassa tai kadulla. (Eskola & Suoranta 1998, 90.) Haastattelun tallentaminen muodossa tai toisessa on välttämätöntä. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 75.) Tutkimuksen perusjoukko voi olla pieni tai suuri, mutta tutkimuksen tiedonantajiksi valitaan vain henkilöt, joilta oletetaan saatavan parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 88.)

SASKY sijaitsee maantieteellisesti laajalla alueella. Haastateltaviksi valikoitui yrityksiä, jotka ovat tehneet pitkäaikaista yhteistyötä SASKYyn kuuluvien oppilaitosten ja niiden henkilöstön kanssa. Yrityskehitysyhtiöiden ja yrittäjäjärjestöjen edustajat sekä koulutuskuntayhtymämme kuntayhtymäjohtaja, apulaisrehtorit ja osa koulutuspäälliköistä osallistui tutkittavien yritysten valintaan.

Haastatteluajankohtana SASKYyn kuului aikuiskoulutus- ja oppisopimustoimiston lisäksi viisi oppilaitosta. Yrityksiä valitessa oli tärkeää, että jokaista oppilaitosta kohden haastateltavaksi valikoitui ainakin yksi yritys. Yrityksiä valittaessa huomio kiinnittyi siihen, että vastausjoukko edustaisi mahdollisimman suurta osaa koulutuskuntayhtymämme koulutusaloista. Jo työhön lähdetessä oli selvää, ettei kaikkia tutkintoja ollut mahdollista huomioida.

Haastattelun varsinaiset teemat olivat yhteistyön nykytilanne ja kehittämisideat. Haastattelun päätteeksi keskusteltiin myös markkinointiin liittyvistä asioista. Nykytilannekartoituksen avulla selvitettiin haastateltaviksi valittujen yritysten ja SASKYn yhteistyön nykytilannetta. Haastattelutilanteen tueksi ja etenemiseksi oli laadittu erillinen kysymysluettelo. Kysymykset koskivat muun muassa yhteistyön muotoja, yhteistyöhön

liittyviä hyötyjä ja odotuksia. Kehittämisideat -osiossa yritysten oli mahdollista kertoa omia ideoitaan yhteistyön ja yrittäjyysopetuksen kehittämiseksi.

Teemat ovat niitä alueita, joihin haastattelukysymykset varsinaisesti kohdentuvat. Haastattelutilanteessa ne ovat haastattelijan muistilistana ja tarpeellisena keskustelua ohjaavana kiintopisteenä. Haastattelutilanteessa teema-alueet tarkennetaan kysymyksillä. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 66.) Toteutin haastattelut Sastamalassa, Mouhijärvellä, Huitisissa, Tampereella ja Mänttä-Vilppulassa.

4.2 Yhteistyömuodot

Käytetyimmät työelämäyhteistyömuodot ovat työssäoppiminen, yritysvierailut, yrittäjän/työelämän edustajan vierailut kouluilla ja yhteisten hankkeiden toteuttaminen tai hanketoimintaan osallistuminen. Haastattelemistani yrityksistä kaikissa oli ollut työssäoppijoita. Miltei kaikkiin yrityksiin oli tehty yritysvierailuja. Yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta kaikki mainitsivat käyneensä kertomassa opiskelijaryhmille yrittäjyydestä ja työelämän pelisäännöistä. Kolme mainitsi osallistuneensa SASKYn kanssa yhteishankkeisiin kuten oppimisympäristöjen kehittäminen tai opetukseen liittyvien hankesuunnitelman mukaisten projektien toteutus.

Koulutusorganisaatioiden toimintavalmiutta ja joustavuutta on myös huomattavasti lisännyt viime vuosina voimakkaasti kasvanut hanketoiminta, jonka puitteissa on mahdollista tehdä myös opetukseen liittyviä projekteja. Opetuksen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan entistä tiiviimpi yhdistäminen onkin asetettu tavoitteeksi tälle toiminnalle. Opettajat jalkautuvat nykyisin usein luokkahuoneiden ulkopuolelle ja osallistuvat erilaisiin työelämän kanssa yhteistyössä toteutettaviin oppimista tukeviin prosesseihin. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa painottuu työssäoppiminen, jossa opettaja toimii yhtenä avainpelaajana oppijan ja työelämän välillä. (Lassila 2010, 24.)

Haastateltavista kaksi kertoi toteuttaneensa opiskelijaryhmien kanssa opetussuunnitelman toteutusta edistäviä projekteja, toimineensa työelämän edustajana ammattiosaamisen näyttötilaisuuksissa ja osallistuneensa opetussuunnitelmien kehittämistyöhön. Kaksi haastateltavaa kertoi käyttävänsä myös SASKY aikuiskoulutuksen palveluita.

Haastateltavista yksi kertoi, että opettajat vierailevat aktiivisesti yrityksessä ja heidän kanssaan tehdään aktiivisesti opetussuunnitelmien kehittämistyötä. Kyseinen yritys on lähtenyt kehittämään oppilaitoksen kanssa työelämäpainotteisia ura- ja koulutuspolkuja, jolloin varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus myös jatkossa. Niin ikään yritys on toiminut yrittäjäopiskelijoiden valmennustilaisuuksien vetäjänä, järjestänyt opiskelijoiden kanssa asiakastilaisuuksia ja kannustaa työssäoppijoita tekemään myös opinnäyte-työnsä sinne. Yritys on ollut myös rakentamassa oppimisympäristöä oppilaitoksen tiloihin.

4.3 Haastateltavien kommentteja yhteistyömuodoista ja toiveita yhteistyön toteuttamiselle

Työssäoppiminen/työharjoittelu on käytetyin yhteistyömuoto. Haastateltavat kertoivat, että pääsääntöisesti opiskelijat ovat suoriutuneet työssäoppimisjaksoistaan hyvin, ja heidän ammatillinen osaaminen on ollut oikealla, opittuja taitoja vastaavalla tasolla. Toisaalta taas opiskelijoiden kanssa on jouduttu käymään läpi työelämän pelisääntöjä ja käyttäytymistä yrityksessä. ”Työelämätaidot ovat monella hakusessa. Ei tiedetä mitä työpaikalla olemisen tarkoittaa.” Toisinaan työssäoppimisjakso on jouduttu keskeyttämään. Eräs haastateltava toivoi, että yritykseen oltaisiin hyvissä ajoin yhteydessä ennen työssäoppimisjakson alkamista, jolloin olisi riittävästi aikaa suunnitella työssäoppijan työtehtäviä. Yksi vastaajista ilmaisi selkeästi halunsa kehittää monialaista yhteistyötä SASKYn kanssa. Nyt yhteistyö rajoittuu pääsääntöisesti vain työssäoppimiseen liittyviin toimenpiteisiin. Työssäoppijoihin liittyvistä pelisäännöistä on hyvä sopia opettajan ja yrittäjän välisissä keskusteluissa, sillä yrityksen osaamisvaatimukset saattavat olla niin korkeat, ettei sen kannata ottaa heikompia työssäoppijoita yritykseen lainkaan.

Työpaikalla tapahtuvan oppimisen rinnalla käytetään myös termejä työssä oppiminen, työssäoppiminen (toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa), työelämässä oppiminen, työhön ja työstä oppiminen. (Stenstöm 2009, 4.)

Yritysvierailujen tekeminen tai *yrittäjien vierailu koululla* kuuluu perinteisiin yhteistyön muotoihin. Yritysvierailut ovat muuttuneet viime vuosina oppimistilaisuuksiksi, joita valmistellaan etukäteen koululla. Valmistelutyötä helpottaa se, että liki jokaisella yrityksellä on nykypäivänä nettisivut. Tietoa on helppo etsiä ja löytää. Yksi haastateltavis-

ta kertoi, että opiskelijoiden tekemät yritysvierailut ovat vähentyneet miltei olemattomiin viimeisen viiden vuoden aikana. ”Yritysvierailuja pitäisi järjestää säännönmukaisesti. Ne loppui 2008–2009 laman vuoksi. Luultiin ettei kenelläkään ole töitä. Miksi on loppunut?” Yritykset vastaanottavat mielellään opiskelijavierailijoita yritykseensä. ”Yritysvierailut on helppo tapa tutustuttaa yrittäjyyteen, eikä niiden toteuttaminen vaadi suunnittelua opettajalta.” Kolme haastateltavaa teki satunnaisia, pyydettyä tapahtuvia, yrittäjäluentoja koululle.

Yhteishakkeisiin Sastamalan koulutuskuntayhtymän kanssa on osallistunut kolme yritystä. Näihin yhteishankkeisiin luetaan yhteiset projektitoteutukset kuten ES- ja EAK-rahoitteiset hankkeet, ja näistä aiheutuva molemminpuolinen hyödyn tavoittelu ja saaminen. Yhteishankkeena on toiminut esimerkiksi niin oppilaitoksen kuin yrityksenkin tiloihin kehitetyt oppimisympäristöt. Yhteishankkeita ei toteuteta vain hankkeiden vuoksi vaan aidon hyödyn on näyttävä.

Projektien toteuttaminen osana opetussuunnitelmien toteuttamista on yleistynyt. ”Opiskelijoitte kanssa yhteistyö vaatii myös yrittäjältä selkeyttä ja hyvän toimeksiannon.” On hyvä huomioida, että palautekeskustelutilaisuuksien järjestämien on olennainen osa projektien toteuttamista. ”Itse pitää muistaa sanoa, että sä teit tän hyvin. Kannustava palaute opiskelijoille on ehdotonta. Palautekeskustelu puuttuu. Käytäis luokkahuoneessa palaute läpi, tämän te teitte hyvin, tätä pitäis kehittää ja tähän pitäis kiinnittää henkilöinä toiminnassanne huomiota. Oppimista elämä on joka päivä.”

Haastatellut toivoivat lisää projekteja ja monialaista projektiyhteistyötä muidenkin kuin oman alan opiskelijoiden kanssa. Projektien suunnittelu olisi hyvä aloittaa jo edellisenä keväänä, jolloin yrityksissäkin osattaisiin valmistautua tulevaan lukuvuoteen.

Projektiosaamisen nähdään olevan tulevaisuudessa keskeinen osaamistarve työelämässä, jossa määräaikaiset ja projektiluontoiset työt ovat yleistyneet. Koulutusvaiheessa tulisi opetusmetodeissa kiinnittää huomiota projekteissa tarvittavien taitojen kehittymiseen. Projektiosaamista edistävän opetuksen myötä työelämään siirtyy henkilöitä, joilla on taitoa toimia erilaisissa projekteissa tai jopa työllistää itsensä projektien avulla. (Niemelä 2012, 28.)

Ensinnäkin kun opiskelijat joutuivat ottamaan käyttöön opiskelemiaan käsitteitä ja menettelytapoja, he kohtasivat dramaattisesti niiden käytön vaikeuksia ja rajoituksia monimutkaisissa ja ristiriitaisissa käytännön tilanteissa. Opiskelussa esillä olleet oppikirjamaiset käsitykset saivat merkityksensä vasta kun niiden avulla ryhdyttiin toimimaan. Toinen oppimisen kannalta merkityksellinen puoli liittyi opiskelutapoihin. Projekteissa toimiminen, työnjako ja jatkuva yhteys rakentuneeseen yhteistyöverkkoon auttoivat opiskelijoita ymmärtämään, millainen on heidän tuleva toimintaympäristönsä, miten siinä toimitaan ja millaisia ovat käytännön mahdollisuudet. Kolmantena vahvuustekijänä painottuivat tietenkin yrityksen ammattilaisten ja muiden jakamat tiedot ja toimintaohjeet, jotka monipuolistivat opiskelijoiden toimintarepertoareja. Todettiin, että opiskelijat olivat oppineet hankkeessa jotakin, mitä ei ollut mahdollista oppia tavanomaisessa kouluopiskelussa. (Peisa 2010, 5-6.)

”Suurin osa palvelukokemuksesta tulee asentajan käytöksestä, ei oikeista raseleista ja tiivisteistä, ja sitä osaamista kannattais korostaa. Mutta kyseeseen tulee tietenkin tuntien riittävyys ja tartutaan tekniseen osaamiseen. Mutta jos se on top-tavoitteissa nostettu esille, niin silloin skarppaa niitä yrityksiä, joissa nuoret ovat työssäoppimassa. Ei voi kouluttaa asentajia ja pelkkää substanssia. Asennuskohteet on hyviä myyntitilanteita, siellä ei vain käydä.”

Suomalaiseen ammatilliseen perustutkintoon kuuluvat *näytöt* edustavat uudenlaista järjestelmää, jossa yhdistyvät koulu- ja työelämälähtöisen ammatillisen koulutuksen elementit ja jossa näytöt nähdään ammattiin oppimisen prosessina. Ammattiosaamisen näytöt ovat tiivistäneet oppilaitosten työelämäyhteyksiä, lisänneet työelämälähtöisyyttä ja käytännön läheisyyttä parantamalla myös opiskelijoiden motivaatiota. (Stenstöm 2009, 4.)

Kaikki haastateltavat olivat joko osallistuneet tai halusivat osallistua *opetussuunnitelmien kehittämistyöhön*. ”Kevät on hyvää aikaa ja näin voitais suunnitella uutta lukuvuotta.” Yritysten halu olla mukana viestii siitä, että yrityksillä on aitoa kiinnostusta olla mukana kehittämässä opetusta, joka valmentaa nuoria kohti työelämää. Yhteistyötä haluttaisiin tehdä monialaisesti tai muidenkin kuin omaan alaan liittyvien opiskelijoiden kanssa. Toisinaan mahdollisuuksista on kuitenkin vain vähän tietoa.

Yrityksen tilat toimivat oppimisympäristöinä opiskelijoille lähestulkoon aina, kun opiskelijaryhmät ovat jollain tapaa kosketuksissa yritysten kanssa. Tutkimuksen perusteella kaikki yritykset tarjoavat tavalla tai toisella oppimisympäristön opiskelijoille. Oppimisympäristöllä tässä tarkoitetaan fyysistä tilaa, jossa opiskelijoiden on mahdollista suorittaa opintoja autenttisessa ympäristössä.

Haastattelemieni yritysten joukosta löytyi vain yksi yritys, jossa ammatinopettajat käyvät säännöllisesti päivittämässä osaamistaan. Eräs vastaaja sanoi, että *opettajien vierailuja yrityksissä* olisi ehdottomasti toteuttava säännönmukaisina ja niistä olisi tehtävä pakollisia. ”Työelämäyhteistyöhankkeet ovat sen takia tärkeitä, jotta myös ammatinopettajat päivittävät osaamistaan.” ”Ois opettajalle oppimistilanne. Opettaja oppisi mitä tehdään ja pitäisi opettaa. Nyt on mahdollista sellanen tilanne, että siellä opetetaan sellasta, millä ei oo käyttöä työelämässä.” ”Kehitys työelämässä menee lujaa ja on harmi, jos on vielä sellainen stereotypinen käsitys, että opettajan pitää osata kaikki. Opettajuus on muuttunut tyystin. Opettaja ei ole vain tiedonhallitsija, vaan se joka opettaa mistä tietoa löytyy, sillä kukaan ei tänä päivänä voi hallita kaikkea.”

Kolmen haastateltavan toiveena oli, että opettajat päivittäisivät omaa osaamistaan vieraillemalla tai työskentelemällä yrityksissä säännöllisesti. Niin ikään toiveena on koulun puolesta tehdyt yhteydenotot, ja tiedon saaminen yhteistyömahdollisuuksista kuten asiakasprojektit ja yhteinen suunnittelutyö esimerkiksi yritystoiminnan kehittämisessä. ”Sieltä SASKYstä otettais yritykseen yhteyttä, tehtäis tiiviimpää yhteistyötä ja kysyttäis millaisia tarpeita, esimerkiksi koulutustarpeita meillä on.”

”Opettajien työelämäjaksot ois tärkeitä. Koulutus painottaa ammatillisen substanssin hallintaa, vaikka se on pieni osa osaamista. Tärkeintä on, kuinka osaat soveltaa liiketoimintalähtöisesti ammatillista substanssia. Tässä tullaan sisäiseen yrittäjyyteen ja yrittäjyyskasvatusmallinnukseen.” ”Kaikkien ongelma on kun ei saa epäonnistua.”

Työntajien mukaan myös opettajat tulisi laittaa säännöllisin väliajoin opettamansa alan töihin. Yritykset toivovat myös aktiivisempaa yhteydenpitoa oppilaitoksilta. (Väljærvi 2000, 129.)

Opettajien työelämäjaksot ja työssäoppimisen ohjauskäynnit nähdään myös työelämän mahdollisuutena. Työelämän edustajat voisivat miettiä ”mitä kaikkea opettajat voivat

antaa heille pedagogisen pätevyytensä ja laaja-alaisen näkemyksensä kautta”. (Jokinen, Lähtenmäki & Nokelainen 2009, 246.)

Koulutusorganisaatioiden ja työelämän yhteistyössä käytännössä usein törmää erilaisiin toimintakulttuureihin, jotka ovat kehittyneet vuosikymmenien aikana erilaisiksi. Julkisella sektorilla noudatetaan lakiin perustuvia säädöksiä ja opetusministeriön tai ylläpitäjäorganisaation antamia toimintaohjeita, jotka saattavat rajoittaa yhteistyötä eivätkä jouta helposti kaikkiin työelämässä tarvittaviin tilanteisiin. Myös opetussuunnitelmat, opettajien työaikasuunnitelmat ja työehtosopimukset saattavat joissakin tapauksissa olla esteenä joustavalle yhteistyölle. Koulutusorganisaatioiden toimintamuodot ja uusiutuminen ovat kehittyneetkin viime vuosina joustavampaan muotoon, joka lisää koulutusorganisaatioiden strategista kyvykkyyttä. (Lassila 2010, 24.)

Opinnäytetöitä oli tehty vähäisesti tämän tutkimuksen kohteena oleviin yrityksiin. Yhdessä yrityksessä kannustettiin opiskelijoita tekemään opiskeluihin liittyvät työssäoppimisjaksot ja ammatilliseen oppimiseen liittyvät työelämäyhteistyöharjoitteet samalle yritykselle. Kyseisessä yrityksessä on opinnäytetyön tekemisen jälkeen opiskelijoille aina luvassa myös kesätyöpaikka.

Yksi haastattelemistani yrityksistä kehittää jatkuvasti opetusta SASKYn kanssa. Näin se pyrkii varmistamaan tuloksen- ja avaintyöntekijöidensä osaamisen kehittymisen. Yritys tarvitsee *aikuiskoulutusta, täydennyskoulutusta* ja siihen liittyvää tukitoimintaa hankkeineen. *Työelämäpainotteiset ura- ja koulutuspolut*, joita yrityksessä kutsutaan myös siniseksi väyläksi, auttavat työntekijöitä etenemään urallaan ja varmistamaan työpaikkansa. Yritys kannustaakin opiskelijoita työelämäpainotteiseen kouluttautumiseen ja motivoi henkilöstöään niin ammattitaidon säilyttämiseen kuin kehittämiseenkin.

Työelämä sitoutuu ”ammatilliseen koulutukseen ja sen kehittämiseen aivan uudella tavalla, koska se voi täydellisesti osallistua koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen, sekä samalla kehittää myös omia toimintojaan”. Yhteistyöhön perustuvilla opetussuunnitelmilla ja työssäoppimisen jaksoilla ”yrityksillä on mahdollisuus osallistua paremmin rekrytointitarpeitaan vastaavien ammattilaisten kouluttamiseen”. (Jokinen, Lähtenmäki & Nokelainen 2009, 246.)

4.4 Haastattelututkimuksen yrityskohtaiset tulokset

4.4.1 Partnos Oy/Vexve Group

Vexve Oy tekee SASKYn kanssa monipuolista yhteistyötä. Vexve Oy on voimakkaasti kasvava perheyritys, ja sen pääpaikka sijaitsee Sastamalassa. Vexve Oy:llä on myös tehdas Liperissä ja Naval Oy tytäryhtiön tuotantolaitos Laitilassa. Vuoden 2014 liikevaihtoennuste on 65M€ henkilöstöä yrityksellä on 260. Viennin osuus on yli 80%.

Vexve Oy:n liiketoiminta-alueita ovat Vexve Valves, Vexve Verto ja Vexve Controls. Vexve Valves on maailman johtava erityisesti kaukolämpöön ja –kylmään suunniteltujen pallo- ja läppäventtiilien suomalainen valmistaja. Vexve Verto on markkinajohtaja Suomessa älykkäissä, huoneisto-kohtaisissa etäluettavissa vedenmittausjärjestelmissä. Vexve Controls on älykkäiden pientalo-säätimien ja venttiilien valmistaja kotimaassa ja Euroopassa.

Tutkimustani varten haastattelin palvelujohtaja Anna-Stiina Boströmiä, joka työskentelee konsernin emoyhtiössä Partnos Oy:llä palvelujohtajana vastuualueenaan henkilöstöjohtamisen asiantuntija- ja liiketoiminnan kehityspalvelut konsernin tytäryhtiöille. Haastattelussa hän edusti yhteistyönäkökulmaa Vexve Oy:n osalta.

Koulutusyhteistyö juontaa juurensa yli 20 vuoden taakse, kun silloinen Vexve Oy:n omistaja, yhtiön perustaja Jorma Nieminen totesi muutaman muun teollisuusjohtajan kanssa, että alueelle tarvitaan aikuiskoulutusta. He olivat olleet tuolloin yhteydessä aikuiskoulutusjohtaja Ilpo Moisioon ja yhteistyö aloitettiin kahdella oppisopimuksella.

Vexve Oy:n tavoitteena on vaalia kaikin tavoin henkilöstöpääomaa, mutta huolehtia myös sen jatkuvasta, terveestä uusiutumisesta. Yhtiön tulee huolehtia olemassa olevan henkilöstönsä osaamisen kehittymisestä osana muun työkyvyn ylläpitoa. Kumppanuus SASKYn kanssa mahdollistaa henkilöstön osaamisen kehittämisen kaikissa liiketoiminnan kehitysvaiheissa. Yritys tarvitsee aikuiskoulutusta, täydennys- ja lisäkoulutusta sekä siihen liittyvää tukitoimintaa hankkeineen. Liiketoiminnan vahva kasvu ja sitä kautta jatkuvasti kasvavat osaamisvaatimukset tuovat haasteita rekrytointiin, yhtiön on kyettävä palkkamaan ”itseään fiksumpia” kirittäjiä. Vexve Oy kannustaa opiskelijoita työelämäpainotteisille koulutuspoluille ja kannustaa myös olemassa olevaa henkilöstöään

niin ammattitaidon säilyttämiseen kuin kehittämiseenkin. Työelämäpainotteisen koulutautumisen suunnittelu ja toteuttaminen on ollut mahdollista SASKYn kanssa. Nämä työelämäpainotteiset ura- ja koulutuspolut, joita yrityksessä kutsutaan myös siniseksi väyläksi, auttavat työntekijöitä etenemään urallaan ja vahvistavat kunkin työntekijän työmarkkinakelpoisuutta.

Vexve Oy:llä ja SASKYllä on runsaasti yhteishankkeita. Partnos Oy on osallistunut myös SASKYn opiskelijoille järjestettyjen yrittäjyysvalmennusten toteuttamiseen tai tätä kautta lähtenyt mallintamaan yrittäjyyskasvatuksen koulutusmallia yhdessä koulutuskuntayhtymän kanssa.

Hyvä työelämäyhteistyö on osa vahvaa aluekehittämistä, alueen vetovoimaisuus kasvaa ja brändi vahvistuu. Nämä helpottavat tulevaisuudessa uusien yritysten ja osaavan työvoiman saamista paikkakunnalle.

Kokemukset

Työelämäyhteistyö SASKYn kanssa on laajaa, vuorovaikutteista ja yritys on ehdottoman tyytyväinen siihen. Kumppanuus koulutuskuntayhtymän kanssa on kasvavalle perheyrittäjäykselle strategisesti merkittävää. Selkeät käytännöt ovat rakentuneet vuosien mittaan, esimerkiksi metallipuolen tuotannossa vaatimuksena on vähintään kone- ja metallialan perustutkinto ja he pyrkivät pitämään kerrallaan vähintään 4-6 työssäoppijaa yrityksessä. Pestinsä hyvin hoitaneille nuorille luvataan aina jonkin mittainen kesätyöpaikka ja valmistumisen jälkeen ainakin määräaikainen työpaikka. Käytäntö on toiminut hyvin ja osaavan työvoiman saatavuus on saatu varmistettua.

Vexve Oy:n ja SASKYn yhteistyön takana on vuosien kokemus, se on vaatinut paljon työtä, henkilökohtaista sitoutumista ja aikaa. Yritys arvostaa SASKYltä saamaansa tukea, ja sen avainhenkilöitä, joiden kanssa on mahdollista ja helppo tehdä ajasta ja paikasta riippumatta saumatonta yhteistyötä. Vexve Oy:ssä nähdään, että SASKYn kanssa tehty yhteistyö näkyy myös alueellisesti säilytettynä ja lisääntyneinä työpaikkoina.

Yritys kokee, että SASKY tekee tärkeää palveluiden organisointia. On tärkeää, että SASKY toisen asteen koulutuksen järjestäjänä toimii moottorina, kerää ja kokoaa yritysten yhteistyötarpeita. Yritykselle on tärkeää, että yhteistyötä lakisääteisten palveluntuottajien kanssa tehdään toisen asteen oppilaitoksen kautta. Se on toimija, joka on lä-

hellä. Korkeakoulujen kanssa tämä ei olisi mahdollista, sillä ne sijaitsevat kasvukeskuksissa.

Koulutuskuntayhtymän kanssa on kehitetty työelämäpainotteisia ura- ja koulutuspolkuja. Kun osaamista kehitetään tiiviissä yhteistyössä oppilaitosten kanssa, saadaan aidosti työelämään implementoitua osaamista. Samalla yrityksen liiketoiminta vahvistuu ja kilpailukyky paranee. Tähän liittyen opiskelijat ovat toteuttaneet yrityksessä projekteja ja opinnäytetöitä.

Vexve Oy ja SASKY ovat suunnitelleet ja toteuttaneet yhteishankkeita onnistuneesti yhdessä. Organisaatioiden välinen toiminta voidaankin määritellä kumppanuudeksi ja ystävyydeksi, asiat luonaa ja puhutaan samaa kieltä. Aina löytyy kontakti, jonka kanssa saa rattaat pyörimään.

Pitkään SASKYn kanssa yhteistyötä tehnyt yritys näkee, että yhteistyön tekemisessä on koulutusaloittain eroja. Ne opettajat, jotka ovat tehneet pidempään yhteistyötä löytävät työhön tarvittavan ajan, koska he ovat huomanneet yhteistyön hyödyt. Osa opettajista ei taas koe asiaa omakseen ja kokevat, ettei yhteistyön tekemiseen ole välttämättä aikaa.

Yrityksen edustaja näkee, että SASKYn internet-sivut ovat perinteiset ja alun perin suunniteltu oppilaitoslähtöisesti. Valtakunnallisestikin ainutkertainen työelämäpainotisuus alkaa vähitellen näkyä myös nettisivujen kautta. Työelämäyhteistyötä tehdään eri muodoissaan useiden yritysten kanssa ja sitä kannattaa tuoda näkyvästi esille kotisivuilla.

4.4.2 Huittisten Satulinna Muoti ja Koti

Huittisten Satulinna Muoti ja Koti on perheyrittys, ja se sijaitsee Huittisissa. Haastattelin tutkimustani varten yrityksen perustajaa ja omistajaa, Heidi Rämöä.

Yhteistyö SASKYn kanssa on alkanut noin kymmenen vuotta sitten, kun Heidi Rämö suoritti Huittisten ammatti- ja yrittäjäopistossa myynnin ammattitutkinnon. Yrityksen hän perusti vuonna 2005. Yrittäjänä toimiessaan hän suoritti vielä visuaalisen suunnittelun tutkinnon ja yrittäjän ammattitutkinnon. Alusta lähtien Rämölle oli selvää, että hä-

nen yrityksensä tulisi tekemään yhteistyötä oppilaitoksen kanssa. Hän näkee, että oppilaitoksessa on viimeisimmät tiedot ja yhteistyötä tekemällä yritys saa päivitettyä myös omia tietojansa. Tämän win-win yhteistyö on johtanut siihen, että yrittäjä olisi valmis tekemään enemmänkin yhteistyötä oppilaitoksen kanssa.

Yrittäjä korostaa yhteistyön suunnitelmallisuutta ja paikallisuutta – esimerkiksi seuraavan vuoden projektien suunnittelu olisi hyvä aloittaa jo edellisenä keväänä. Hän rohkaiseekin opettajia ottamaan rohkeasti yhteyttä. ”Henkilökohtainen kontaktointi on erittäin tärkeää.” Yrittäjän näkemyksenä on, että opiskelijoiden kanssa toteutettuun yhteistyöhön suhtaudutaan yleisesti skeptisesti. Siksi on tärkeää nähdä ryhmä, jotta myös yrittäjä tietää kenen kanssa työskentelee ja osapuolten roolit ovat selkeät. ”Etäyhteyksiin tarkoitetut viestintävälineet ja kanavat eivät toimi opiskelijaryhmien kanssa. Opettajan rooli yhteistyössä on merkittävä yrittäjän aktiivisuuden lisäksi.”

Kokemukset

Yhteistyötä tehdessään yrittäjän tulee muistaa, että töitä tehdään opiskelijoiden kanssa. Opiskelijoiden kanssa tehtävä yhteistyö vaatii yrittäjältä selkeyttä ja rajatun toimeksiantannon. Myös ohjauksen tulee olla systemaattista ja suunniteltua. Ennen yhteistyöprojektin aloittamista on määriteltävä tehtävät ja jaettava vastuualueet. Asiakasprojektin toteuttamisen lomassa voi nähdä nuoren syrjäytymisen. Toisaalta – välillä löytyy helmiä, jotka yllättävät yrittäjän. Toteutetut projektit ovat yleisesti ottaen onnistuneet hyvin. Nuoret ovat avoimia, heittäytyvät tilanteisiin ja myyntityökin onnistuu monelta hyvin. Kehittämisen kohteena yrittäjä on havainnut opiskelijoiden sosiaaliset taidot. Myynti- ja asiakaspalvelutyötä tekevä yrittäjä joutuu muistuttamaan näistä taidoista usein opiskelijoita.

Opettajan rooli työelämäyhteistyön toteuttamisessa on tärkeää. Yrittäjä kokee, että opettajilla olisi aikaa yhteistyön toteuttamiseen, mutta tahtotila on eri asia. Yritysyhteistyön rakentamisessa kaikki tulee tehdä alusta lähtien uudestaan. Opettajien tulisi rakentaa perusrunko yhteistyön toteuttamiselle, ja toistaa sitä. Työelämäyhteistyön toteuttamisen tulisi näkyä jo opetussuunnitelman sisällöissä. Yrity maailmassa päivittäisiin asioihin kuuluu oppia paremmasta, suorittaa benchmarkkausta ja käyttää mentoreita. Myös opettajat voisivat hankkia itselleen mentorin. Olisi hyvä, jos yhteistyötä toteuttava opettaja olisi avoin, rohkea ja tunnistaisi oman roolinsa. Kaikkien opettajien ei yhteistyötä tarvitse toteuttaa, ja tämä pitäisi tiedostaa myös koululla.

Tehtyihin asiakasprojekteihin tulisi aina liittää palautekeskustelut, joita ei nyt käydä. Palautekeskustelun aikana opiskelijoille pitäisi kertoa mikä onnistui, mitä pitäisi kehittää. Kannustava ja kehittävä palaute on ehdottoman tärkeätä, niin yksilö kuin ryhmätasolla. Palaute on tärkeä osa oppimista, ja siksi siihen ja sen antamistapaan tulisi kiinnittää huomiota. (Niemelä 2012, 35.)

Liian laajat internet-sivut ovat isojen organisaatioiden ongelma, niin SASKYssäkin. Internet-sivuilta tulisi löytyä selkeät osiot opiskelijoille ja työelämälle. Sisäinen portaali pitää tuottaa erikseen, etteivät internet-sivut sisältäisi turhaa julkista tietoa. Internet-sivuilta etsitään tietoa yhteistyöstä sekä yhteyshenkilön tietoja, jolloin tiedetään keneen ollaan yhteydessä.

4.4.3 Amandas Eye Oy

Manta Viitakoski Amanda's Eye Oy:stä Tampereelta tekee yhteistyötä SASKYn Tyrvään käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen kanssa. Amanda's Eye tarjoaa täyden palvelun sisustussuunnittelua sekä somistusta kaikenkokoisiin koteihin ja yrityksiin. Yhteistyö SASKYn kanssa käynnistyi, kun yrittäjä otti yritykseensä työharjoitteluun oppilaitoksen opiskelijan. Työssäoppimispaikan tarjoamisen lisäksi yrityksessä voi suorittaa näyttöjä, joissa yrittäjä toimii työelämän edustajana. Vuosien kuluessa on opittu tuntemaan kummankin tavat.

Kokemukset

Yrittäjä kokee, että yhteistyö SASKYn kanssa sujuu hyvin ja osapuolet voivat olla toisiinsa varauksetta yhteydessä. Yhteistyö on aktiivista ja tuottaa molemmin puoleista aitoa hyötyä, sillä myös yritys kokee saavansa tarpeellista tietoa opetukseen liittyvistä asioista. Toisaalta hyvien verkostojensa ansiosta, yrittäjän on mahdollista ”vinkata” kentän tarpeista oppilaitokselle, ja antaa panoksensa opetussuunnitelmien toteutuksen kehittämiseen.

Amanda's Eye tarjoaa vuosittain noin kymmenelle opiskelijalle työharjoittelupaikan. Hyvistä harjoittelijoista yrittäjä kertoo verkostossaan eteenpäin. Yrittäjä haluaa suunnitella tarkoin opiskelijoiden työharjoittelujaksojen sisällöt. Tämän vuoksi olisi hyvä, jos

työharjoittelija ottaisi vähintään kuukautta ennen työharjoittelujakson aloittamista yritykseen yhteyttä.

”Työelämätaidot ovat monella opiskelijalla hakusessa: he eivät aina tiedä mitä työpaikalla olo tarkoittaa. Opiskelijoilta puuttuu myös ajantaju: deadlinet ovat lyhyitä.” Toiveena olisikin, että opiskelijoiden yritystietouden opiskelua lisättäisiin. Opiskelijat saisivat tällöin tuntumaa siihen, mitä yrittäjäyys maksaa.

Muiden alojen kanssa tehtävä yhteistyö kiinnostaa yrittäjää. Yrittäjä ei tunne oppilaitoksen muuta tarjontaa, mutta voisi hyvinkin tehdä yhteistyötä myös muiden alojen kanssa.

4.4.4 Mouhijärven Iitalakoti Oy

Mouhijärven Iitalakoti sijaitsee Mouhijärvellä. Yritys on aloittanut toimintansa vuonna 1999, jolloin yrittäjä Sirpa Salminen perusti yrityksen. Mouhijärven Iitalakoti tuottaa vanhusten tehostettua palveluasumista ja palveluasumista. Yhteistyötä SASKYn alueella tehdään Karkun kotitalous- ja sosiaali-alan oppilaitoksen kanssa.

Yritys tarjoaa lähihoitajaopiskelijoille oppisopimuspaikkoja, harjoittelupaikkoja ja toimii näyttöjen vastaanottopaikkana. Yhteistyötä on tehty 14 vuotta ja yrittäjä kokee, että koulutuskuntayhtymän organisaatiomuutoksilla on ollut oma vaikutuksensa yhteistyössä tapahtuneisiin muutoksiin. ”Suhde on ollut pitkä ja kaikki on muuttunut siitä, mistä on lähdetty liikkeelle.”

Kokemukset

Yrittäjä kokee, että yhteistyö Karkun kotitalous- ja sosiaali-alan oppilaitoksen kanssa sujuu hyvin, mutta toivoisi yhteistyötä toteutettavan myös laajemmin koulutuskuntayhtymän alueella. Yrittäjä näkee, että yhteistyö on nyt liian kapea-alaista ja keskittyy vain hoitotyöhön, joka on yksi yrityksen toiminnan osa-alue.

Yrittäjä haluaisi syventää yhteistyötä. Yrittäjä haluaisi, että yritys nähdään kokonaisuutena kaikkine tarpeineen. Yrityksessä on paljon kehittämisen osa-alueita, kuten tietotekniikka, kiinteistön hoito, ruokahuolto, kirjanpito, joihin liittyen yrittäjä haluaisi tehdä

yhteistyötä ja toteuttaa projekteja eri koulutusalojen kanssa. Nyt yhteistyö keskittyy hoitoalan harjoittelupaikkoihin ja yritysvierailuihin.

Yrittäjä haluaisi, että koulutuskuntayhtymä tuottaisi enemmän sen toimintaa hyödyntäviä koulutuksia. Tiiviimpi yhteistyö tarkoittaisi koulutustarpeiden kartoittamista ja täsmäkoulutusten suunnittelua niiden pohjalta. Nyt henkilökunta käy kouluttautumassa toisessa oppilaitoksessa.

Opiskelijoista yrittäjällä on positiivisia kokemuksia, heidän osaamisensa on hyvää, ja sillä tasolla, kuin sen kuuluukin olla. Yrittäjä on oppinut vuosien saatossa tunnistamaan motivoituneen ja työtään arvostavan hoitotyön opiskelijan. Yrittäjä kannustaa oppilaitosta kehittämään ja ideoimaan erilaisia asiakasprojekteja yhdessä opiskelijoiden kanssa, sillä hän kokee, että opiskelijat haluavat oppia tekemällä erilaisia projekteja. Onnistunut projekti tuo varmuutta omasta osaamisesta, sillä juuri palaute ja arvostus omasta työstä kannustavat parempiin suorituksiin.

Yrittäjä näkee, että oppilaitoksen roolia aluekehittämisessä tulisi lisätä. Paitsi koulutustarpeita, tulisi kartoittaa ja kehittää uusia henkilökunnalle suunniteltuja täsmäkoulutuksia. Myös hankesuunnittelua tulisi tehdä yhdessä. Kunta ja hoiva-alan yritykset voisivat kokoontua yhteiseen ideariiveen miettimään alueen tarpeita ja kehittämistä. Oppisopimuskouluttamista yrittäjä haluaisi kehitettävän siten, että vastuu opiskelijasta siirrettäisiin työpaikoilta oppilaitokselle. Opiskelija oppisi työtä tekemällä, mutta vastuu kasvatuksesta olisi kouluilla. Oppisopimuskoulutusta yrittäjä ehdottaa muutettavan siten, että se ei ole työsuhde työnantajavelvoitteineen, vaan että opiskelijat olisivat oppilaitoksen kirjoilla ja saisivat KELAlta opintotukea.

SASKYn internet-sivut yrittäjä näkee epämääräisenä kokonaisuutena, josta yrittäjän on hankala poimia tarvitsemaansa tietoa.

4.4.5 Refimex Machinery Oy

Refimex Machinery Oy on vaativaa koneistusta, sorvausta ja CAM-ohjelmointia tarjoava teollisuuden palveluyritys. Yritys koneistaa tällä hetkellä suomalaisille konepajateollisuuden- ja teknologiateollisuuden asiakkaille. Yhteistyötä SASKYyn sittemmin liittyy-

neen Mäntän seudun koulutuskeskuksen, ent. Mäntän ammattioppilaitos, kanssa on tehty siitä lähtien, kun yritys aloitti toimintansa vuonna 1988.

Yritys kehittää kalustoaan ja osaamistaan jatkuvasti, jotta se pystyy palvelemaan asiakkaitaan parhaalla laadulla. Monivuotisen yhteistyön tuloksena yritys tuntee palvelut, joita SASKY tarjoaa sille. Pitkäaikainen yhteistyö on johtanut siihen, että yritys asioi koulutuskuntayhtymän kanssa vakiintuneiden henkilösuhteiden kautta. Internetistä tietoa ei etsitä. Yritys tarjoaa työssäoppimispaikkoja metallitekniikan opiskelijoille.

Kokemukset

Yrittäjä kokee ongelmalliseksi sen, että alueellinen yhteistyö oppilaitosten on kutistunut vähäiseksi. Yritysvierailujen määrä on vähentynyt. Yrittäjä näkee, että SASKYn tulisi koordinoita alueellisesti 8-9 luokkalaisten yritysvierailuja, sillä oppilaitokset ovat ensisijainen hyötyjä, yritykset toissijainen. Yritysvierailut tulisi sisällyttää oppilaitosten vuosisuunnitelmiin, jolla tähdättäisiin metallialan houkuttelevuuden lisäämiseen. ”Sastamalassa on saatu onnistuneesti viritettyä koulun ja yrityksen välistä yhteistyötä. Malli pitäisi kopioida myös Mänttään.”

Oppilaitoksen ja yrityksen välisestä yhteistyöstä on käyty keskusteluja. Niissä todettiin, että yrityksellä on vaikeuksia saada ammattitaitoista koneistajatyövoimaa yritykseen. Innokkaan ja motivoituneen opiskelija-aineksen löytyminen vaatii houkuttelevien yritysvierailujen järjestämistä. Alalle hakeutuvien tulisi tietää vaatimukset, joita metallialalla on. ”Jos opiskelijat eivät alunperinkään ois kuulunu koulutusohjelmaan, vaan valikoituivat sinne umpimähkään, siinä on kolme vuotta kulunut hukkaan. Osalla opiskelijoista ei ole mitään tekemistä ammattinimikkeensä kanssa, vaan heille pitäisi tehdä uudelleenohjaus. Mutta vika on järjestelmän, ei oppilaitoksen.”

Työ- ja opiskelumotivaatiota tutkittaessa on huomattu yksilöillä olevan monenlaisia tilannekohtaisen motivaation taustatekijöitä. Esimerkiksi hyvän opiskelumotivaation syytä voivat olla tiedon halu, koulutuksesta valmistumistavoite, opiskelutovereita paremmin pärjääminen, vanhempien tai opettajan miellyttäminen tai vaikkapa tarve näyttää itselle mihin kykenee. Huonon oppimismotivaation taustavaikuttajia saattavat olla aiemmat huonot oppimiskokemukset, uskon puute omiin kykyihin tai tavoitteiden puuttuminen. (Tynjälä, Välimaa & Murtonen 2000, 79.)

4.4.6 Mäntän Klubi Oy

Mäntän Klubi Oy harjoittaa liiketoimintaa Mäntän Klubilla ja Honkahovissa. Mäntän Klubi Oy tarjoaa asiakkailleen hotelli-, ravintola-, kokous-, juhla- ja elämyspalveluita sekä ainutlaatuisia kulttuuri- ja muita tapahtumia.

Yritys tekee monipuolista yhteistyötä SASKYn kanssa. Yritys tarjoaa työssäoppimispaikkoja keittiö- ja salipuolen harjoittelijoille. Opiskelijat käyvät säännöllisesti tutustumassa yritykseen ja yrittäjä on vierailut myös itse oppilaitoksella kertomassa yrityksestään. Myös muiden alojen opiskelijat ovat tervetulleita tutustumaan yritykseen.

Opiskelijat ovat toteuttaneet kehitysprojekteja yritykselle. Yritys näkee oppilaitosyhteistyön elinehtona alalle kouluttautumisessa. Kummankin osapuolen tulee kuitenkin sitoutua yhteistyöhön, koska yritys käyttää paljon resursseja ”koutsaukseen”. Pelisäännöistä on sovittava ja niiden pitää olla selvät yritykseen mentäessä. Asenne ja motivoituneisuus tekemäänsä työtä kohtaan ovat tärkeitä seikkoja. Koulussa pitää olla rehellinen alaa ja sen vaatimuksia kohtaan. Nuorilla on erilainen asenne työtä kohtaan kuin 20 vuotta sitten. Yrityksillä ei ole varaa pitää asenteeltaan heikkoja työssäoppijoita. Työelämässä nuorista voi kuoriutua hyviä tekijöitä ja osaajia. Ylpeys omasta työstä olisi tiedostettava.

Kokemukset

Yritys on tyytyväinen oppilaitoksen kanssa tekemäänsä yhteistyöhön. Opiskelijoiden ohjaaminen on ollut helppoa ja yrittäjä kiittää opettajia TOP-jaksojen aikaisesta yhteydenpidosta. ”Tiedonkulku on ollut erityisen hyvää, opettajat ovat hyvin yhteydessä toimipaikallamme ja opiskelijoiden ohjaaminen on helppoa johtuen pitkälti informaatiosta, jota saamme koululta TOP-jaksojen alkaessa sekä sen kuluessa.” ”TOPO-koulutus on ollut hyvin järjestettyä. Verkko-opintoina suorittaminen on tuntunut järkevältä, kun olemme kaikki yleensä eri vuoroissa töissä.”

Opiskelijaryhmät ovat tehneet somistuksia yrityksessä. Yritys haluaa jatkossakin hyödyntää opiskelijoilta löytyvää nuoruuden intoa. Yritys toivoo myös, että nuoret voisivat antaa panoksensa sosiaalisen median hyödyntämisessä bisneksessä. ”Tietotekniikka pitäisi huomioida opiskeluvaiheessa. Nuoret voisivat tuoda SOMEa ja uusia innovaati-

oita yrityksiin. Myös venäjän kielen taito on must ja venäläisten kulttuuri. Onko tähän kursseja?”

Avoimuus ja uskallus ovat lisääntyneet, sillä ravintolakulttuurikin on muuttunut. On tärkeää, että osaa kommunikoida kertoa viineistä, ruuasta ja alkuperästä. Yrittäjä rohkaisee opettajia tekemään harjoitteluita yrityksessä. Näin olisi mahdollista tutustua monipuolisesti yrityksen toimintaan ja siihen mitä elinkeinossa tapahtuu, ja kehittää tämän avulla opetusta. Yrittäjä rohkaisee tuomaan myös kulttuuria ja taidetta opetukseen.

Yrityksen ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä olisi mahdollista syventää hyvinkin paljon. Opiskelijat voisivat tehdä yritykselle erilaisia projekteja kuten tuotekehitykseen, palvelulaadun kehitykseen, ruokalistan kehitykseen ja sähköiseen markkinointiin liittyviä projekteja. Yrittäjä näkee, että nuorilla on uusia innovaatioita ja olisi hyvä löytää uusia toimintamalleja yhteistyön tekemiseen, sillä maailma on muuttunut paljon. ”Opettajien ei pitäisi pelätä liikaa riskejä, joita mahdollisesti syntyy projekteihin lähdeittäessä.”

Työssäoppimisjärjestelmä ei ole lisännyt yhteyksiä työelämään vain opiskelijoilla, vaan se on pakottanut myös opettajat jalkautumaan oppilaitosten seinien ulkopuolelle. Opettajien tehtävänä on ohjata ja arvioida opiskelijoiden työssäoppimista työpaikoilla, mutta he joutuvat myös esimerkiksi tarkistamaan, ovatko työpaikat opiskelijoiden oppimispai-koiksi soveltuvia, ja laatimaan yhdessä työelämän edustajien kanssa oppimistavoitteita opiskelijoiden työssäoppimisjaksoille. Työssäoppiminen on helpottanut työelämääkin ammattitaitoisen työvoiman rekrytoinnissa. (Collin, Paloniemi, Rasku-Puttonen & Tynjälä 2010, 99.)

4.5 Yhteenveto yritysten kommentteista

Kaikki haastattelemani yritykset pitivät työelämäyhteistyön toteuttamista ja kehittämistä yksiselitteisesti tärkeänä. Yritysten tyytyväisyys oppilaitosyhteistyön omakohtaisesta nykytilasta vaihtelee. Neljä kuudesta vastaajasta oli pääosin tyytyväisiä. Kaksi yritystä kertoi tyytymättömyydestään. Kuitenkin yhteistyöhön tyytyväisetkin yritykset esittivät haastattelujen edetessä monipuolisesti kehittämisideoita ja näkivät yhteistyön edelleen syventämisen tärkeänä. Myös yhteistyöhön tyytymättömyyttään ilmaisseet yritykset

esittivät runsaasti kehittämisideoita ja toiveita yhteistyön lisäämiselle. Yksikään yrityksistä ei halunnut lopettaa tai vähentää yhteistyön tekemistä.

Yritykset antoivat runsaasti ideoita yhteistyön toteuttamiselle. Työssäoppiminen ei saa olla ainoa yhteistyön muoto. Kaikki haastateltavat halusivat, että oppilaitoksesta oltiin aktiivisesti yhteydessä niihin ja esitettäisiin ideoita yhteistyön toteuttamiselle. Eri-tyisesti opettajilta toivottiin rohkeampaa asennetta yhteydenpitoon. "Opettajat voisivat käyttää mentoreita, benchmarkata ja oppia paremmasta." Opettajat toivotettiin tervetulleiksi yrityksiin. "Opettajien pitäisi katsoa sellaisia isoja ja vakaita yrityksiä ja yrittäjiä, jotta kynnyks on matala yhteistyöhön, luoda pohja yhteistyölle ja toistaa sitä."

Pääsääntöisesti yritykset toivoivat projekti-innovointia ja yli alojen tapahtuvaa yhteistyötä. "Muutkin alat, mitä muita aloja joiden kanssa voisi tehdä yhteistyötä." Opiskelijoiden innovointitaitojen kehittäminen projektitoiminnan kautta nousi tärkeäksi. Yritykset toivoivat, että opiskelijoilla olisi mahdollisuus jo opiskeluaikana aktiivisesti tutustua työelämään. "Opiskelijoiden tulisi ideoida yrityksille juttuja." Kouluasteiden välisen yhteistyön kehittäminen valtakunnallisesti nähtiin tärkeänä. "Pitää löytyä näkemystä yhteistyöstä muiden kouluasteiden kanssa, että osataan tehdä yhteistyötä eri oppiasteiden kanssa."

5 POHDINTA

5.1 Yhteenveto ja johtopäätökset

Yhteiskunta on muuttunut, koulut organisaatioina ovat muuttuneet, yritykset, työpaikat ja ammatit ovat muuttuneet, kodit ja perheet kodit ovat muuttuneet. Tutkimukset osoittavat, että on tartuttava toimenpiteisiin. Työn luonne työpaikoilla on muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana rutiiniluontoisista työtehtävistä projektiluontoisiin ja itsestä päätteilykykyä vaativiin työtehtäviin.

Työelämän, opettajien ja opiskelijoiden parissa tehty tutkimustyö osoittaa, että yhteistyötä tarvitaan. Yhteinen opetussuunnitelmien toteutuksen suunnittelutyö vaatii päänavauksia kaikilta osapuolilta. Pahimmassa tapauksessa ollaan tilanteessa, jossa yhteydenottoa odotetaan toiselta osapuolelta, eikä mitään tapahdu.

Työelämän ja koulun on kohdattava. Arkipäivän yhteistyömahdollisuuksia on mietittävä yhdessä työpaikoilla ja koulutusorganisaatioissa. Kuntien olisi korvamerkittävä rahoja työelämäyhteistyön toteuttamiseen opetussisällöissä jo peruskoulua suorittaville oppilaille. Tekemällä oppiminen ja vuorovaikutteinen, aito toisiinsa tutustuminen motivoi nuoria myös oman tulevaisuuden suunnittelussa.

Opintokäynnit yrityksissä ja yrittäjien vierailut koululla eivät riitä antamaan valmiuksia työelämään ja ammatteihin tutustumisessa. Työssäoppimisjaksojen tavoitteita olisi monipuolistettava lisäämällä niitä ja muuttamalla niiden sisältöjä. Yhteiskunnan tehtävänä on madaltaa työelämän ja koulujen kohtaamisten kynnyksiä. Yrityskehitysyritysten on oltava valveutuneita ja uskallettava tarttua kehittämishankkeisiin.

Opettajien koulutusta on muutettava. Opettajille on annettava riittävät valmiudet opetuksen toteutuksen monipuoliseen suunnitteluun. Opettajien koulutuksen tulisi niin ikään sisältää työelämälähtöisten projektin toteuttamista. Tämä ohjaisi opettajia suunnittelemaan käytännön toteutuksia myös tulevassa ammatissa.

Yritysten kanssa keskustelu kannattaa. Koulumaailmaan liittyvistä käsitteistä olisi keskusteltava yrittäjien ja työelämän edustajien kanssa. Heille tulisi pystyä osoittamaan yhteistyön hyödyt. Opetusta ei saisi suunnitella vain siitä näkökulmasta, että saajana

ovat oppilaitos ja opiskelijat. Kun yritykset näkevät yhteistyön hyödyt, he tarttuvat mielellään erilaisiin yhteistyöprojekteihin koulujen kanssa. Haastattelujen aikana todettiin, että "Työelämäyhteistyö on nostettu kaupungin keihäänkärkeen. Suurin osa kaupungin päättäjistä ei tiedä mitä sillä tarkoitetaan."

Haastattelututkimuksen mukaan kaikki yritykset halusivat monipuolista ja tehdä enemmän yhteistyötä SASKYn kanssa. Vastausten perusteella on havaittavissa, että yhteistyön tulee sisältää muutakin kuin työssäoppiminen ja yritysvierailut. Projektien toteuttaminen on yleistynyt. Opettajien tulisi vierailla enemmän yrityksissä. Yritykset ovat valveutuneita ja huolissaan työelämän ja opetuksen välisestä kuilusta. He odottavat oppilaitokselta toimenpiteitä. Yhteistyön tekeminen on hyvin henkilösidonnaista. Yhteistyön tekemisen tulisi näkyä selkeämmin läpileikkaavasti opetussuunnitelmien tavoitteissa. Näin välttyttäisiin siltä, että yhteistyön tekemisestä on mahdollisuus kieltäytyä.

Opinnäytetöiden vähäinen määrä haastateltaville yrityksille herätti kummastusta. Kenelle opiskelijat tekevät opinnäytetyönsä elleivät yrityksille? Olisiko syytä pohtia enemmän opinnäytetöiden työelämävastaavuutta?

5.2 Kehittämissideat

SASKY tekee monipuolista yhteistyötä työelämän kanssa. Kuitenkaan niin SASKY, kuin muutkaan oppilaitokset eivät kerro siitä ulkopuolisille. Työelämäyhteistyöstä olisi helppo kertoa esimerkiksi internet-sivujen välityksellä. Syntyneen idean pohjalta SASKYn Y-kampus ja Pirkanmaan e-luokku -projektit toteuttivat SASKYn nettisivuille (2013) *työelämälle –osion*. Työelämälle –osiossa kerrotaan työelämälähtöisesti SASKYn tekemästä työelämäyhteistyöstä ja kuvataan toteutettuja yhteistyökokonaisuuksia.

Aktiivinen työelämäyhteistyö vaatii opettajien lisäksi *työelämäyhteistyön yhdyshenkilön koululta*. Yhdyshenkilö pitää säännöllistä yhteyttä elinkeinoelämän kanssa ja poimii sieltä ideoita työelämäyhteistyön toteuttamiseksi. ”Yrittäjän täytyy tietää, että se on toi johon me otetaan yhteyttä, sen täytyy olla mahdollisimman yksinkertaista. Organisaatioissa sen kasvot, keneen ollaan yhteydessä, pitää olla selvät. Siinä ei ole mitään vaihtoehtoja.” Työelämän edustajat ovat valmiita tekemään yhteistyötä, mutta oppilaitokselta täytyy löytyä vetovastuullinen henkilö tähän. Päävastuullisena ei voi toimia opiskelija

eikä opettaja, vaan toimiva yhteistyö vaatii kolmannen tahon, joka yhdistää työelämän, koulun ja median. Hänellä tulisi olla riittävästi aikaa kulkea vieressä ja katsoa, että kaikki tarpeellinen tehdään. ”Kaikenlaista yhteistyötä on valmis tekemään kunhan joku ottaa pää- ja vetovastuun, ja lähtee ideoimaan eteenpäin.”

Opettajien tulisi vierailla säännöllisesti työpaikoilla ja käydä keskustelua työelämän edustajien kanssa. Yhteydenpito saattaa olla vähäistä riittämättömien resurssien vuoksi. Opettajien vierailut työelämään olisi kuitenkin saatava säännöllisiksi. Olisiko syytä pohdita sitä, että ammattiopettajat käyttäisivät 1-2 veso-päivää lukuvuoden aikana yritysvierailujen tekemiseen?

Alojen houkuttelevuuteen ja imagokysymyksiin panostaminen vaikuttavat oppilaitosten hakijamääriin ja työvoiman saatavuuteen alueella. 8-9 luokkalaisten yritysvierailut tulisi suunnitella ja toteuttaa yhteistyössä yläkoulujen oppilaanohjaajien kanssa. Ammatillisten oppilaitosten edustajien tulisi osallistua aktiivisesti suunnitteluun ja toimia koollekutsujana.

Opiskelijat toteuttavat yrityksille projekteja. Yritykset toivovat monimuotoisemman projektitoiminnan lisäämistä ja yhteistyötä myös muidenkin, kuin oman alan yritysten kanssa.

Oppilaitoksen tulisi profiloitua toteuttamaan tiettyä yrittäjyyspolkumallia, jota koordinoitaisiin ja mallinnettaisiin läpi kaikkien koulutusalojen. Malli sisältäisi runsaasti tekemällä oppimista, liittyen opintojen toiminnallisuuden kehittämiseen ja yrittäjyyden oppimiseen. Esimerkiksi työssäoppimista tulisi kehittää jaksoon sidottujen yritysanalyysien avulla. ”Opiskelijalle voisi antaa etukäteen koululta jonkin tehtävän koskien yritystoimintaa, eli opiskelijan tulisi perehtyä yritykseen ja yrittäjyyteen, ja hänen tulisi tehdä siitä jokin analyysi. Mitä yrittäjyydestä on oppinut esimerkiksi työharjoittelujakson aikana?” Näin vältettäisiin teoriapainotteiset yritystoiminnan opinnot ja ammatillisen osaamisen soveltaminen liike-elämälähtöisesti lisääntyisi.

Kehittämisen kannalta on tärkeää luoda ja ylläpitää erilaisia verkostoja. Verkostot mahdollistavat aktiivisen yhteistyön, ja pohjan miettiä olemassa olevia tarpeita ja niiden kehittämistä yhdessä.

LÄHTEET

- Boström, A-S. palvelujohtaja. 2013. Haastattelu helmikuu 2013. Haastattelija Ruissalo, M. Sastamala.
- Collin K., Paloniemi S., Rasku-Puttonen H.& Tynjälä P. 2010. Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Eerola T. & Majuri M. 2006. Työelämäyhteistyön haasteet ja mahdollisuudet – selvitys ammatillisen peruskoulutuksen työelämäyhteistyön muodoista ja niiden toimivuudesta. Vantaa: Dark Oy.
- Eskelinen, P. 2014. Kumppanuutta tuotekehityksessä. Tampereen kauppakamarilehti 3/2014, 22.
- Eskelinen, P. 2014. Strategista yhteistyötä koulutuksessa. Tampereen kauppakamarilehti 3/2014, 20-21.
- Eskelinen, P. 2014. Yrityksillä ja koululla sama suunta. Tampereen kauppakamarilehti 3/2014, 17.
- Eskola J. & Suoranta J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi S. & Hurme H. 2010. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Tallinna: Raamatutrukikoda.
- Irri, A. toimitusjohtaja. 2013. Haastattelu huhtikuu 2013. Haastattelija Ruissalo, M. Mänttä-Vilppula.
- Jokinen J., Lähteenmäki L. & Nokelainen P. 2009. Työssäoppimisen lumo. Ammatillisen sekä ammatillisen korkea-asteen koulutuksen ja työelämän yhteistyön hyvät käytänteet. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Kaunisto P., Paakkari P. & Pelkonen M. 2001. TAMK Liiketalouden kansainvälisen kaupan opintojen työelämälähtöiset kehittämistarpeet. Talouden ja hallinnon koulutusohjelma, opinnäytetyö, tradenomiopiskelijat.
- Mäkinen, I. yrittäjä. 2013. Haastattelu toukokuu 2013. Haastattelija Ruissalo, M. Mänttä-Vilppula.
- Niemelä, M. 2012. Puheenvuoroja yrittäjyyden opetuksesta ja sosiaalisesta mediasta. Vaasa: Mustasaaren Painotalo Oy.
- Nivala, K. 1996. Oppilaitosten ja pkt-yritysten innovaatioyhteistyö. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011-2016. Valtioneuvosto: Kopijyvä Oy.

- Peisa S. 2010. Oppimista työelämän kanssa – käsityksiä ja käytäntöjä. Vantaa: Multi-print.
- Rämö, H. yrittäjä. 2013. Haastattelu helmikuu 2013. Haastattelija Ruissalo, M. Huittinen.
- Salminen, S. yrittäjä. 2013. Haastattelu maaliskuu 2013. Haastattelija Ruissalo, M. Mouhijärvi.
- Sastamalan koulutuskuntayhtymä 2013. Työelämälle. Viitattu 15.4.2014.
<http://www.sasky.fi/työelämälle/>
- Sastamalan koulutuskuntayhtymä 2014. Kuntayhtymän jäsenkunnat. Viitattu 15.4.2014
<http://www.sasky.fi/sasky>
- Sastamalan koulutuskuntayhtymä 2014. Organisaatiokaavio. Viitattu 15.4.2014.
<http://sasky.fi/sasky/hallinto-ja-paatoksenteke>
- Sastamalan koulutuskuntayhtymä 2014 www.sasky.fi. Viitattu 15.4.2014.
- Stenström, M-L. 2009. Työpaikalla tapahtuva oppiminen osana koulutuksen ja työelämän muutosta. Teoksessa Ammattikasvatuksen aikakauskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Suomen Yrittäjät & Suomen Kuntaliitto. 2001. Hyviä käytäntöjä ja Ideoita positiiviseksi aluekehitykseksi. Positiivisen aluekehityksen hanke, Työryhmäraportti. Helsinki: Edita.
- Tuomi J. & Sarajärvi A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Tynjälä P., Nikkanen P., Volanen M. & Valkonen S. 2005. Työelämäyhteistyö ammatillisessa koulutuksessa ja työyhteisöjen oppiminen. Taitava Keski-Suomi –tutkimus, osa II. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Tynjälä P., Välimaa J. & Murtonen M. 2000. Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä. Juva: WS Bookwell Oy.
- Töytäri-Nyrhinen, A. 2009. Suunnannäyttäjiiä – uusia avauksia ammattikorkeakouluopettajien työhön. Helsinki: Edita.
- Viitakoski, M. yrittäjä. 2013. Haastattelu maaliskuu 2013. Haastattelija Ruissalo, M. Tampere.
- Väljijärvi, J. 2000 (toim.). Koulu maailmassa - maailma koulussa: haasteet yleissivistävän opetuksen ja opettajankoulutuksen tulevaisuudelle: opettajien kuntatyönantajien ja yrityselämän näkemyksiä yleissivistävän opetuksen ja opettajankoulutuksen tulevaisuudesta. Opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen ennakointihankkeen (OPEPRO) selvitys 9. Helsinki: Opetushallitus.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelurunko

Nykytilanne:

1. Millaista yhteistyötä organisaationne tekee SASKYn kanssa? Yhteistyön muodot?
 - Yritys toimii opiskelijaryhmän kummiyrityksenä
 - Yritys tarjoaa työssäoppimispaikkoja
 - Yritys tarjoaa opiskelijoille oppimisympäristön
 - Opiskelijat toteuttavat yritykselle projekteja
 - Yritys tarjoaa opiskelijoille opinnäytetyöaiheita
 - Yritysvierailut
 - Yrittäjän luennot koululla
 - NY-yritysten neuvonantajina
 - Muu, mikä?
2. Keneen olitte yhteydessä kontaktoidessanne ensimmäistä kertaa SASKYyn? Entä keneen olette olleet yhteydessä myöhemmin tapahtuneissa kontakteinneissa? (Kuntayhtymäjohtaja, aikuiskoulutusjohtaja, apulaisrehtori, koulutuspäällikkö, opettaja vai joku muu)
3. Oletko tyytyväinen yhteistyön laatuun eli vastaako se niitä tarpeita, joita SASKYltä koulutuksen järjestäjänä odotat?
4. Mitä hyötyä teille on yhteistyöstä?
5. Millaisia odotuksia teillä oli yhteistyöstä ennen yhteistyön aloittamista?
6. Ovatko opiskelijoiden osaaminen ja työelämävalmiudet vastanneet odotuksianne ja yrityksenne tarpeita?
7. Millaisia vahvuuksia opiskelijoilla on eli missä opiskelijat ovat hyviä?
8. Millaista osaamista opiskelijoilta puuttuu, eli millaisia asioita joudutte kouluttamaan opiskelijoille?
9. Oletteko kaivanneet lisää jokin osa-alueen osaajia?
10. Onko opettajilla mielestänne aikaa riittävästi yhteistyön toteuttamiseen vai pitäisikö heidän olla enemmän yhteydessä yritykseenne?
11. Milloin on paras aika ottaa yhteyttä?

Kehittämisideat:

1. Haluaisitko syventää/laajentaa yhteistyön tekemistä/yhteistyön muotoja?
2. Jos vastasit kyllä, mitä muuta yhteistyö voisi sisältää?
3. Millaiset SASKYn tarjoamat palvelut edistäisivät yhteistyötä? Puuttuuko jotain tai hankaloittaako jokin yhteistyötä?
4. Millaista koulutusta SASKYn pitäisi tarjota, jotta se vastaisi paremmin organisaationne rekryointitarpeeseen?

Markkinointi

1. Mitä mieltä olet koulutuskuntayhtymän markkinoinnista ja näkyvyydestä mediassa?
2. Oletko tutustunut SASKYn nettisivuihin, löytyykö sieltä riittävästi tietoa?
3. Oletko tutustunut SASKYn facebook sivuihin?
4. Minkä kanavan välityksellä SASKY voisi markkinoida itseään paremmin? Kaipaatko esim. postitse lähetettäviä esitteitä tai sähköisiä uutiskirjeitä?
5. Onko SASKYlaiset organisaatioonne riittävästi yhteydessä?
Jos ei, miten toivoisit yhteydenottoja tehtävän?
6. Oletko saanut riittävästi tietoa SASKYn tarjoamista palveluista yrityksille, kuten:
 - aikuiskoulutuspalvelut
 - ESR-hankkeet